

A young girl with dark skin and hair is shown from the chest up. She is holding a red and white checkered cloth over her mouth, looking through the cloth. The background is a solid light orange color. The text is overlaid on the bottom right of the image.

KAPLJICA MISIJONSKEGA PROSTOVOLJSTVA V DROBCIH MOZAMBIKA

MOZAMBIK

MOÇAMBIQUE

2012

Vse zmorem v njem.
ki mi daje moč.
Posso todas as
coisas naquele que
me fortalece. Flp 4,13

Marko Suhoveršnik ~ Maja Žibert

KAPLJICA MISIJONSKEGA PROSTOVOLJSTVA V DROBCIH MOZAMBIKA

marianum^{*}

Namaacha ~ Veržej, 2012

* KAPLJICA MISIJONSKEGA PROSTOVOLJSTVA V DROBCIH MOZAMBIKA

... je precej dolg naslov, sestavljen iz neobičajnih besed. Prostovoljci Matija Bregar iz Pertoče, Darja Jeraj in 85-letna Frančiška Robnik iz Ljubnega ob Savinji, Janja Kovačič s Police, Maja Žibert iz Šentruperta in Marko Suhoveršnik iz Veržeja smo bili res kapljice na velikem misijonskem polju afriškega Mozambika.

Naslednje strani odstirajo dva zelo osebna zapisa enomesečne misijonske izkušnje, čeprav ima vsak izmed udeležencev svojo in gotovo precej drugačno zgodbo.

Kljub posameznim zapisom pa je vsem prostovoljcem skupno, da smo to izkušnjo doživeli kot »solo življenja«, kot jo v drugem poglavju opisuje tudi priročnik Prostovoljstvo v salezijanskem poslanstvu. Enomesečno bivanje v Zavodu Marije Pomočnice pri sestrah salezijankah v Namaachi nam ni odprlo le oči za nov svet, kulturo, navade ter potrebe po telesnem in duhovnem tešenju revščine, temveč smo vsak na svoj način odkrivali sami sebe in svoj odnos z Bogom. Kapljica, ki jo lahko pustimo, da se posuši ali pa se pridruži mnogim ostalim, ki so potrebne za našo rodovitnost.

Še ena kapljica je pomembna: darove mnogih smo združili in brez uradnih organizacij ali združenj predali sestram za potrebe vrtca, šole in internata v njihovem misijonu. Res je le kapljica, a je čista ...

Osebne zapiske dopolnjujejo drobci Mozambika, dežele ob Indijskem oceanu na jugu Afrike, tako bogate v svoji kulturni pestrosti in tako preskušane v človeški hudobiji in slabosti, ki še kar traja. Za mnoge so to podatki, ki se jim bodo ognili, spet drugi pa si lahko s tem ustvarijo temelj za boljši vpogled in razumevanje zapisanih dogodkov in občutkov misijonske izkušnje.

Zavod Marije Pomočnice v Namaachi nosi pravo ime in vedno bolj sem prepričan, da ga v velikem in težkem poslanstvu sester salezijank, ki skrbijo za mlada, tako ali drugače zlorabljen in preizkušena dekleta, kar konkretno podpira prav Marija Pomočnica. Naš obisk je bil res le kapljica, ki se je »sončila« na od neurij razbrazdanem, a zelenem listu Božjega drevesa, ki raste v Mozambiku. Sestram Orsolini, Rosetti, Carolini, Marii Grači, Rosalini in skupnosti s. Zvonke hvala za to izkušnjo. Hvala mnogim mladim Mozambičanom, s katerimi smo se »pilili« tako in drugače ... Naj rastejo v Božjem varstvu.

M. S.

Prispeli smo. Toplina v zraku maputskega letališča in pomoč treh fantov, domačinov od bogvekod, sta nas več kot uspešno pospremila skozi carinski postopek. Pravzaprav me je že oblival pot, če bi moral odpreti kovček z materialom, v katerem se je trlo škarij, lepil, barvic ... sicer same malo uporabne stvari, a bi znale narediti velike sitnosti birokratskemu stroju mozambiške administracije ...

Sestra Zvonka je že mahala za stekleno steno, in ko smo na dva džipa natovarili vso prtljago, smo odrinili z novega, sodobnega letališča. Ustavili smo se na kratkem postanku v nič kaj posebni inšpektorialni hiši sester salezijank sredi natrpanega mesta. Nato je sledila dvournna vožnja na severozahod države, na mejo z Južnoafriško republiko in Svazijem, ki je znova polnila srce in pasla oči. Dobra asfaltirana dvopasovna cesta se je vila skozi jesensko zeleno hribovito pokrajino, ki je delovala umirjeno, skoraj zaspano. Razgibali so jo redki mimoidoči, kolesarji, kakšen motorist in avtomobili. Razgibana pa je bila vožnja sama, saj v Mozambiku vozijo po desni strani. S. Zvonki to ni delalo težav, malo orientacijske spretnosti pa sem potreboval sam, da se nisem preveč burno odzval na križiščih ... Predvideval sem, da je to vpliv bližine Južnoafriške republike. Kasneje sem dobil potrditev, saj je Mozambik leta 1995 postal član Commonwealtha, prav tako pa že uvajajo uradni jezik angleščino, ki naj bi izpodrinila s kolonializmom obremenjeno portugalščino. A vse to je »uradni« Mozambik, ljudstvo pa živi po starem naprej ...

Vasi so se vrstile druga za drugo, začeli so se vzponi in ovinki okoli zaobljenih vrhov, nato pa se je prikazal za en mesec naš novi kraj, Namaacha (izg. Namaša). Pogled na kolibe in hiške med zelenimi drevesi in obdelanimi polji, posejanimi po hriboviti pokrajini, je nepopisen. Glavna cesta je vodila na greben, posejanim z naseljem. A kmalu smo se odcepili na stransko cesto za Mbuzine in se rahlo spuščali v dolino daleč pod nami. Z očmi smo hiteli spremljati razlago s. Zvonke, ki je predstavljala zdaj državno šolo spredaj na levi, nekoč salezijanski zavod, pa salezijansko skupnost z noviciatom prav tako na levi, nato pravo »pristavo« z noviciatom za sestre na desni, kjer živi in deluje sama.

Za nizko, a veliko stavbo, prislonjeno v hrib še malo nižje na desni, smo zavili

na dovoz, ki se je stiskal med gredami zelenjave in terasastimi polji z najrazličnejšimi kulturami. Z ostankov starega kamnito-betonskega slavoloka, ki se je vlekel kakih 15 metrov, nekako do sredine dovoza, nam je vinska trta želela delati senco. Zaradi zime, ki se je v teh mesecih razlezla čez pokrajino, je bilo listja na njej bolj malo, grozdja pa sploh ne. Pridih domačnosti se je vseeno narisal na moj obraz ... Potem pa glas pesmi izza z zelenjem zaraščenega ovinka, ki je prihajal iz kakih 50 grl deklet iz internata, s katerim smo se vzporedno spogledovali na luknjasti dovozni poti. To je torej Zavod Marije Pomočnice v Namaachi ...

Zvedavi pogledi, nerodni pozdravi, vedno bolj pogumna rokovanja in objemanja je končno prekinila ravnateljica, s. Orsolina, ki nas je »uradno« sprejela. Na njen znak so se dekleta zapodila k naši prtljagi in vsaka je hotela biti bolj ustrežljiva in si naložiti čim več ... Hrupno in bučno so nas torej pospremili v idilično hišo iz kolonialnih časov, ki nas je vsa v zelenju čakala v kotu posestva. V njej si bomo prihajajočo misijonsko izkušnjo delili z ekonomo, s. Rosetto, in zaposlenimi, saj je prostorno predverje te hiše pravzaprav računovodska pisarna.

Prvi vtisi so zaradi angolske izkušnje izpred nekaj let bolj slabi kot dobri. 24-urno življenje v velikem internatu z 90 od tri do devetnajst let starimi dekleti ni zame. Štiri sestre, ki poleg internata vodijo še osnovno šolo za skoraj 900 otrok in vrtec za 180 malčkov, obenem pa skrbijo za veliko posestvo, so več kot dobrotljive, a jih ni nikjer, kaj šele, da bi nam karkoli povedale, kdaj in kako se moramo na kaj pripraviti. No, mogoče pa to še pride – po kakšnem tednu, ko se bomo že sami dovolj znašli ... Vse dogajanje se mi dozdeva v nekem neurejenem redu, ali obratno, v urejenem neredu ...

Jutranja nedeljska maša. »Evropska« maša z afriškim ritmom. Domači salezijanec Rafael je kljub dolgi pridigi večkrat znal nasmejati otroke in pritegniti odrasle, da so mu glasno pritrdili ali zanikali njegove stavke ... a vse se je dogajalo dokaj umirjeno, urejeno, »evropsko«. Pogrešal sem afriško veselje, pesem in ples. Mnogo kasneje sem izvedel, zakaj tega tukaj ni.

Sledil je obisk pri s. Zvonki v sosednji skupnosti v noviciatu, nekaj 10 metrov od Zavoda ... Namaacha je pravzaprav obmejno podeželsko naselje, pol ure hoda oddaljeno od Južnoafriške republike. Bencinska črpalka ob glavni cesti, hotel in pokrita tržnica ter nekateri uradi in kupček takih in drugačnih lokalov priča o prehodnosti ceste. Glavnega centra kraja pa v bistvu ni. So le stara portugalska posestva s svojimi pristavami, spremenjenimi v bivališča domačinov, ki se ukvarjajo s poljedelstvom in kmetijstvom. Tudi sestrski ustanovi nista izjema. Če je tukaj kaj ogromnega, so to zelenjavni vrtovi, pravzaprav že prave njive solate, zelja, krompirja. V noviciatski skupnosti se nahaja nekaj desetin zajčjih družin in »postrojene« bele in rjave kokoši. Vse za lastno preživetje, za hrano dekletom v internatu in za prodajo ...

Kljub pomanjkanju informacij in priprav smo uspešno »zvozili« prve delavnice in igre za dekleta iz internata, prav tako popoldanski oratorij, kamor so prišli tudi okoliški otroci. Pravzaprav smo se z igrami le priključili ostalim animatorjem, ki so pripravili neke vrste srečelov z raznoraznimi igrami. A vsaj meni je manjkal osebni »stik« ...

Površina: 799.380 km²; kopenska meja je dolga 4330 km, morska 2515 km. ~ **Geografska lega:** leži v jugovzhodu Afrike ob Indijskem oceanu in meji na države Tanzanija, Malavi, Zambija, Zimbabve, Južnoafriška republika in Svazi. ~ **Podnebje:**

vlažno tropsko ob obali in na severu; suho tropsko v notranjosti in višinsko tropsko v gorah v notranjosti. ~ **Jezik:** portugalski (uradni), emakua, cisena, xichangana, elomwe, echuwabo, cishona, xironga, cinyanja, cicopi. ~ **Glavno mesto:** Maputo. ~ **Politični sistem:** predsedniška republika. ~ **Neodvisnost:** 25. januar 1975 (od Portugalske). ~ **Predsednik države:** Armando Guebuza (2. februar 2005). ~ **Predsednik vlade:** Aires Bonifacio Ali (16. januar 2010). ~ **Upravne province:** Maputo (mesto), Maputo (Maputo), Gaza (Xai-Xai), Inhambane (Inhambane), Manica (Chiamoio), Sofala (Beira), Tete (Tete), Zambezia (Quelimane), Nampula (Nampula), Niassa (Lichinga), Cabo Delgado (Pemba). ~ **Verstva:** katoličani (28,4 %), nekatoliški kristjani, sionistične in evangelistične cerkve (27,7 %), muslimani (17,9 %), tradicionalna animistična verstva (26 %).

Prebivalstvo

Prebivalci: 23.700.000. ~ **Etnične skupine:** Afričani (99,7 %, med temi makua, tsonga, makonde, sena, ronga, shangaan, lomwe), Evropejci (Portugalci) (0,06 %), Indijci (0,08 %). ~ **Letni demografski prirast:** 2,44 %. ~ **Rodnost:** 5,4 otrok na žensko. ~ **Mestno prebivalstvo:** 38 % (+ 4 % letno 2010–2015). ~ **Otroška umrljivost (pod 5 let):** 135/1.000. ~ **Pričakovana življenjska doba:** 52 let. ~ **Nepismenost (nad 15 let):** 52,2 %. ~ **Razširjenost HIV:** 11,5 %. ~ **Dostop do zdravstvenih uslug:** 38 % (mesto), 4 % (podeželje). ~ **Dostop do pitne vode:** 77 % (mesto), 29 % (podeželje).

Ekonomija

54 % prebivalstva živi pod pragom revščine. ~ **Stopnja človeškega razvoja:** 0,322 (184. mesto od 187 držav). ~ **BDP:** 12,1 milijard dolarjev (2011). ~ **Letni BDP na prebivalca:** 510 dolarjev. ~ **Letna ekonomska rast:** 7,2 % (2011). ~ **Inflacija:** 11,7 % (2011). ~ **Naravni viri:** premog, titan, naravni plin, vodni viri, tantal, grafit. ~ **Kmetijski proizvodi:** bombaž, ruji, sladkorni trs, čaj, koruza, kokosov oreh, sisal, agrumi, sadje, krompir, sončnice; živina, perutnina. ~ **Izvoz:** aluminij, škampi, bombaž, sladkor, agrumi, elektrika (2,65 milijard dolarjev) (2011). ~ **Uvoz:** stroji in oprema, vozila, naftni in kemijski proizvodi, kovina, hrana, tekstil (3,85 milijard dolarjev) (2011). ~ **Dolg do tujine:** 5,44 milijard dolarjev (konec 2011).

Zgodovinski pregled

Od 1700 pr. Kr.: na področju Mozambika živijo skupnosti lovcev in nabiralcev San in pastirjev Khoi-Khoi. V dolgem procesu se združita v eno skupino, imenovano Khoisan. So odlični lovci in poznavalci metod lova in ribolova. Živijo v majhnih nomadskih skupinah ob velikih skalah, jamah in kočah. ~ **3. stoletje:** skupine poljedelcev in rejcev bantuskega izvora se iz zahodne Afrike preselijo na ozemlje današnjega Mozambika ter začnejo z obdelovanjem železa. ~ **Konec 10. stoletja:** shirazi ustanovijo mesto Sofa (področje današnjega mesta Beira), ki postane stična točka med trgovsko muslimansko kulturo z obale ter metalurško animistično kulturo Zimbabveja. ~ **11. stoletje:** med rekama Limpopo in Zambezi se razvija kraljestvo Shona. ~ **1250–1450:** ljudstvo Karanga, del bantuskih plemen, ustanovi kraljestvo Zimbabve, ki sega tudi na današnje ozemlje Mozambika. Razvije se aristokracija, ki se kasneje organizira v Veliki Zimbabve. ~ **1440–1450:** imperij Mutapa ali Mwenemutapa je bil ustanovljen po začetku razpada Velikega Zimbabveja.

1498: portugalska odprava, ki jo vodi Vasco da Gama, prispe na obale današnjega Mozambika. ~ **16.–17. stoletje:** Portugalci z bojnimi pohodi ustanavljajo trgovske centre za črpanje naravnih virov. ~ **1629:** kralj področja sedanjega Zimbabveja in Mozambika razglasi vdanost Portugalcem. ~ **18.–19. stoletje:** cveti trgovina s sužnji. ~ **1721–1730:** holandska trgovska družba okupira Maputo in prevzame gospodarsko izkoriščanje. ~ **1777:** gospodarsko izkoriščanje prevzame Avstrijska družba iz Trsta. ~ **1781:** področje dokončno zavzamejo Portugalci. ~ **1842:** Portugalska razglasi suženjstvo za nezakonito, a ga ilegalno podpira dalje. ~ **1878:** Lizbona podeljuje trgovskim družbam obširna zemljišča, ki izkoriščajo suženjsko delo. ~ **1891:** Portugalska in Velika Britanija določita zahodno in južno mejo Mozambika. ~ **1902:** Lourenço Marques postane glavno mesto kolonije.

1920: poraz kralja Makombe v pokrajini Tete pomeni dokončno utrditev kolonialne oblasti. ~ **1932:** Lizbona razpusti trgovske družbe, vsili neposredno vladanje v koloniji in jo administrativno priključi kot čezmorsko provinco; Mozambik postane vir delovne sile za rudnike zlata v Južni Afriki. ~ **1950–1960:** kolonialna ekonomija cveti in privablja na tisoče Portugalcev; nacionalistične skupine spodbujajo stavke in demonstracije za neodvisnost. ~ **1960:** krvavo zatrejo spontan in miren shod v Muedi (500 mrtvih). ~ **1961:** Eduardo Chivano Mondlane, antropolog in uradnik OZN, obišče svojo domovino in prepriča pristaše za neodvisnost, da se združijo

in organizirajo. ~ **1962, 25. junij:** pristaši za mozambiško neodvisnost se zberejo v Tanzaniji (med njimi aktivisti iz tujine) in iz treh regionalnih organizacij (UNAMI – União Nacional Africana de Moçambique Independente [Afriška narodna zveza za neodvisni Mozambik]; UDENAMO – União Democrática Nacional de Moçambique [Mozambiška narodna demokratična zveza]; MANU – Mozambican African National Union [Mozambiška afriška narodna zveza]) ustanovijo FRELIMO – Frente de Libertação de Moçambique [Osvobodilna fronta Mozambika], Mondlana pa postavi vlogo bodočega predsednika. ~ **1963:** FRELIMO v Dar es Salaam (Tanzanija) utrdi svojo strukturo. ~ **1964:** začetek vojne za neodvisnost; gverilski način vojne preseneti kolonialno portugalsko vojsko. ~ **1968, julij:** 2. kongres FRELIMA na osvobojenih ozemljih; v ozadju poteka notranji boj med tistimi, ki neodvisnost razumejo kot »afrikanizacijo« obstoječega sistema, in temi, ki želijo graditi novo demokratično in ljudsko družbo; uveljavi se slednji pogled. ~ **1969:** FRELIMO nadzoruje petino nacionalnega ozemlja; **23. februar:** Mondlana umorijo pripadniki portugalske celice Gladio; iz predsednikovih svetovalcev ustanovijo triumvirat (trovladje) (Uria Simango, Samora Machel in Marcelino dos Santos).

1970, maj: Samora Machel (poveljnik Frelimove vojske) postane predsednik FRELIMA. ~ **1974:** vojaški udar na Portugalskem; nova vlada podpiše mirovni sporazum s FRELIMOM (v Lusaki, Zambija); postavijo prehodno vlado. ~ **1975, 25. januar:** neodvisnost; Samora Machel postane predsednik države, FRELIMO pa edina stranka. **1976:** ustanovljen je RENAMO – Resistência Nacional Moçambicana [Mozambiški narodni odpor], ki ga ustanovijo belci v Rodeziji (današnjem Zimbabveju); začetek državljanske vojne. ~ **1977:** FRELIMO prevzame marksistično-leninistično doktrino.

1980: bel režim v Rodeziji se sesuje, rodi se novi Zimbabve; RENAMO podpira rasistični režim v Južnoafriški republiki; Machel sproži operacijo proti korupciji, neučinkovitosti in birokratizaciji v državnih podjetjih in predstavi načrt gospodarskega razvoja, s katerimi zaostri odnose z Južnoafriško republiko. ~ **1983:** 4. kongres FRELIMA odloča o pomembnih spremembah v gospodarskem načrtovanju vlade (zmanjšanje velikih kmetijskih načrtov, prednost manjših vlaganj in ustanavljanje majhnih kmetijskih in gospodarskih združenj). ~ **1984, marec:** Samora Machel in južnoafriški predsednik P. W. Botha podpišeta pakt o nenapadanju v N'Komati (300 km iz Johannesburga), na podlagi katerega Južnoafriška republika umakne podporo RENAMU. ~ **1985:** RENAMO nadaljuje z ofenzivo in terorističnimi napadi; huda suša zdesetka živino in pridelavo žita na 25 %; Machel razkrije skrivno podporo Južnoafriške republike RENAMU. ~ **1986, 19 oktober:** Samora Machel umre v skrivnostni letalski nesreči na obmejnem ozemlju Južnoafriške republike; nasledi ga Joaquim Alberto Chissano. ~ **1989:** FRELIMO se odpove marksizmu in leninizmu.

1990: nova ustava omogoča večstrankarski sistem; začetek pogajanj o miru med FRELIMOM in RENAMOM. ~ **1992, 4 oktober:** Chissano in Afonso Dhlakama, vodja RENAMA, v Rimu (na sedežu Skupnosti sv. Egidija) podpišeta mirovni sporazum in zaključita 16-letno državljansko vojno (1 milijon mrtvih; 5 milijonov beguncev in razseljenih); napotitev mirovnih sil OZN, ki so zadolžene za razorožitev obeh strani; zaradi nesporazumov med stranema vojaške sile OZN posredujejo, OZN napoti civilne predstavnike in mirovne sile s 7.500 vojaki. ~ **1994, oktober:** na prvih demokratičnih volitvah pod okriljem OZN ponovno zmaga Chissano. ~ **1995:** Mozambik postane članica Commonwealtha. ~ **1999:** FRELIMO zmaga na volitvah in Chissano znova postane predsednik; RENAMO razkrije nepravilnosti na volitvah.

2000, februar: poplave prizadenejo jug države; **november:** med protesti proti volilnim nepravilnostim, ki jih organizira RENAMO, je ubitih 40 oseb; 82 oseb, prijetih med protesti (tudi predstavniki Renama), umre v zaporu (verjetno zaradi zadušitve); **november:** ubijejo Carlosa Cardosa, urednika dnevnika Metical (dvomi o vpletenosti Chissanovega sina). ~ **2001, marec:** poplave v dolini reke Zambezi (200 mrtvih; 70.000 razseljenih). ~ **2002, junij:** FRELIMO izbere svojega kandidata Armanda Guebuza za predsedniške volitve za 2004; Chissano se odpove tretjemu mandatu. ~ **2003, november:** Brazilija obljubi gradnjo tovarne za izdelavo zdravil v boju proti aidsu. ~ **2004, november:** Guebuza zmaga na volitvah. ~ **2005: februar:** Guebuza prevzame predsedstvo; nova vlada.

2006, januar: Anibal dos Santos, obtoženi uboja urednika Cardose, je obsojen na 30 let ječe; **julij:** Svetovna banka odpiše večji del dolga Mozambiku v skladu s smernicami, sprejetimi na vrhu G8. ~ **2007, februar:** kitajski predsednik Hu Jintao obišče državo in obljubi brezobrestna posojila za kmetijstvo, zdravstvo in izobrazbo. ~ **2008, maj:** vlada začne prostovoljno vračanje mozambiških državljanov iz Južnoafriške republike, žrtev ksenofobičnega nasilja. ~ **2009, oktober:** Guebuza na volitvah dobi drugi predsedniški mandat. 2010, februar: bivši premier Antonio Munguambe je obtožen kraje 1,7 milijonov dolarjev in obsojen na 20 let zapora; **september:** demonstracije proti večanju cen prehrane; policija strelja in ubije mnogo oseb; **december:** po objavljenih dokumentih WikiLeaks je Mozambik postal eden glavnih centrov svetovnega narkoprometa. ~ **2011, oktober:** italijanska družba Eni sporoči, da je odkrila velikanska nahajališča plina nedaleč od obale. ~ **2012, februar:** Južnoafriška republika razvrsti vojaške sile na mejo z Mozambikom zaradi boja proti nezakonitemu lovu na nosoroge; **marec:** policija vdre na zasedanje 300 zagovornikov RENAMA zaradi suma povzročitve protivladnih protestov; **julij:** v sodelovanju z Brazilijo odprejo prvo afriško farmacevtsko proizvodnjo zdravil v boju proti aidsu.

Viri: Nigrizia, Mensile dell'Africa e del mondo nero, 130(2012)7-8, 2. ~ José Julião da Silva, **Geografia 10a classe**, Plural editores, 2010. ~ Graça Cumbe, Jaime Maconha, Jesus Antonio Nhapulo, **Historia - 8a classe**, Longman, 2008. ~ Graça Cumbe, Jaime Maconha, Jesus Antonio Nhapulo, **Historia - 9a classe**, Longman, 2009. ~ João Baptista H. Fenhane, **História 10a classe**, Diname, 1996.

Kot rečeno, stanujemo v pravi pristavi, nekaj deset metrov oddaljeni od internata in šole. Zase imamo tri sobe, zraven je še majhna kuhinja s plinom in osnovnim priborom ter dva toaletna prostora. Velik vhodni prostor je čez dan sicer računovodska pisarna, a ne taka kot pri nas. Na sredi »dvorane« je miza s štirimi stoli in tiskalnikom, na dvignjenem podestu pa še ena miza sestre ekono-

Prvi dan smo veselo razpakirali vse kovčke in material zložili po celi dvorani, a nas je Andrea, prostovoljka iz Ekvadorja, kaj kmalu opozorila, da v to pisarno hodi vse sorte ljudi in bo hitro kaj zmanjkalo. Tako smo spet vse spakirali v kovčke in jih zložili v najbolj oddaljen kot ... a na tistem koncu po opozorilu s. Rosette pušča streha in zato lahko kaj namoči. Zdaj upamo le, da ne bo dežja, sicer se bomo še tretjič selili ...

Popravl sem vtis o delovanju ustanove. Na s. Orsolino, priletno, a živahno ravnateljico, smo sicer čakali kar nekaj časa. Vmes smo bili priča posvetovanju s. Rosette in zaposlenih o menjavi »skurjene« črpalke za vodo, ki smo si jo tudi ogledali. Od motorja je res ostalo bore malo. Ustanova je za svojo oskrbo skopala dva globoka vodnjaka, tako da je vode dovolj in tudi pitna je. A vseeno smo jo v naši kuhinji raje prekuhávali. Preventiva pač. Ostalo deževnico in površinsko ter meteorno vodo, kolikor se je nabere v cisterne, pa uporabljajo za zalivanje vrtov. Vsako jutro se četica zaposlenih kaki dve uri s kanglicami za zalivanje zapodi med raznovrstno zelenjavo in pridno zaliva sadiko za sadiko ... Enako je tudi v noviciatski skupnosti, le da sem tam opazil napredek: cevi za namakanje.

Končno je prišla s. Orsolina in nas ob vsem drugem natančneje popeljala po internatu. Se vidi, da je to njen »otrok« in glavna skrb. Jedilnico in kuhinjo v pritličju smo že spoznali, na drugi strani smo si ogledali še šivalnico in pralnico. V vsakem od dveh nadstropij se razprostirajo enotna spalnica s 40 do 50 ležišči, sanitarni blok in velika učilnica na drugi strani. Internata se v obliki črke L držijo prostori za sestre, ki imajo stanovanja nad upravo šole, stavba pa se zaključi v glavni vhod z učilnicami na eni strani in veliko kapelo na drugi strani s pogledom na prostorno tri nivojsko notranje dvorišče.

Maja in Darja bosta delali v vrtcu. V njem je 180 malčkov, starih od tri do pet let. Na prvi pogled jih toliko sicer ni videti, a ko jih začneš šteti, tega drobiža kar ne zmanjka in ne zmanjka. Stara mama Franciška se je, potem ko smo si

ogledali pralnico in likalnico, takoj »preselila« v šivalnico k delu ... za iglo in nit ni treba veliko besed, še manj pa za kupe raztrganih rjuh, odej in manjkajočih gumbov na dekliških uniformah ... Janja in Matija pripravljata naskok na šolsko področje. Po najkrajšem možnem uvodu ravnateljice, domačinke s. Caroline, se Janja uvaja v administrativno delo pri tajnici šole, Matija pa čaka na profesorja telesne vzgoje ...

In nazadnje sem za zaposlitev prosil še sam. ☺ Pa mi je s. Orsolina odvrnila le: »Veš, najlažje je, da dobiš neko delo in ga opravljaš ... Ti samo koordiniraj vse prostovoljce, pa bo čisto dovolj.« Hm, tako se sprehajam od vrtca do naših prostorov, od šivalnice do igrišča in »koordiniram« prostovoljce ... malce nerodno, kajne?

To je naš dopoldanski urnik. Popoldne smo se polni navdušenja zagnali v izvedbo delavnic za domska dekleta od prvega do četrtega razreda in jih še kar uspešno izvedli, ponosni nase. Seveda nam je pomagala skrivnostno nasmejana prostovoljka Andrea. Njeno skoraj pretirano umirjenost in nasmehe smo v celoti razumeli šele ob koncu misijanske izkušnje.

✂ Po "žurerskem" večeru

V sklopu ustanove deluje tudi Pekarna sv. Jožefa, ki jo vodi neko združenje nemških pekov v pomoči za razvoj tretjega sveta ... Delo v njej oz. vodenje ravno zaključuje nemški pek Oliver. Bolj kot portugalsko zna angleško, zato smo se kaj hitro dogovorili za večerni izhod do njegove najljubše »gostilne« v Namaachi in ga včeraj tudi uresničili. Po večerji so se dekleta iz internata in sestre zapodile na ogled ostudno neumnega filma indijske produkcije, kjer ni manjkalo nasilnih prizorov streljanja in škropljenja krvi na vse strani. Res ne vem, kdo lahko izbira take filme ...

Ostale neposvečene osebe (razen mene) smo se s pozdravi varnostniku podali skozi železna vrata v temno noč. Ker je tukaj zimski čas, se stemni že ob šestih zvečer, javne razsvetljave pa razen nekaj malega ob glavni cesti ni. Na srečo sta izkušena Oliver in Andrea imela s seboj svetilki, da nismo ravno stopili v kakšen jarek ... domačine smo tako ali tako opazili šele, ko smo zaslišali kakšen pozdrav iz teme. ☺

Oliverjev meni: mozambiško pivo Mac Mahon in pečeni piščanci z rižem in zelenjavo. Rezultat: malo manj kot ducat izpraznjenih steklenic, nekaj kislega piščančjega mesa pa imamo še sedaj v hladilniku naše pristave ... No, to ni bila ne gostilna ne restavracija v našem pomenu, temveč tipično afriška baraka z

nadstreškoma spredaj za nekaj miz in stolov ter zadaj, pod katerim je bila kuhinja. Imeli pa so televizijo in biljard. Zanimivo. Nekaj domačinov je sedelo za mizami, trije so igrali biljard, vsem pa je bilo skupno to, da so si lahko privoščili in delili eno steklenico piva. Kar pove marsikaj o standardu. Oliver in Andrea sta nam hitela pripovedovati zanimivosti in dogodivščine konkretnega življenja v Mozambiku.

Obema pa se je tudi prilegel tak izhod po mesecih »strogega« bivanja v Zavodu. Oliver kot vodja pekarnе vstaja ob 4. zjutraj, da skupaj z vajenci pripravi maso in speče nekaj 1000 štručk kruha do 6. ure, ko se že nabere vrsta za prodajalnim okencem, nato pa sledi druga in tretja ponovitev. Andrea, ki je v Mozambiku več kot leto dni, pa se zadnje mesece, odkar je v Namaachi, v internatu spopada z vsemi »žavbami« namazanimi puncami. Ko smo se ob 22. uri vrnili, so bila vrata že zaklenjena, varnostnika pa nikjer. Pa je prišla odpret kar s. Orsolina, vsa srečna, da smo se vrnil živi in zdravi. ☺

Dopoldansko delo je že utečeno. Janja se v tajništvu spopada s polnimi predali neurejenih papirjev, Matija je računalniško obdelal podatke o kognitivnem znanju učencev (beri: učitelj mu je bral ocene kontrolk, da jih je vpisoval v excelovo razpredelnico), Darja in Maja se čudita načinu dela vzgojiteljic v vrtcu, jaz pa še naprej »koordiniram« ...

Ker smo »na kmetih«, lokalni jezik uporabljajo vsi, tudi otroci. To je šangana. Ime zveni čisto kitajsko, a govorica je prav lepa. Že v soboto sem se napotil na cesto pred zavod in tam opazoval ljudi, ki so hoteli vsak v svojo smer. Na visokih cvetličnih koritih pred kapelo, če jih lahko tako imenujem, so posedali in se igrali otroci. Nasmeh da nasmeh, beseda besedo in že sem se znašel med njimi. Prav šangana je bil povod, da sem se z zanimanjem približal tem otrokom. Spoznal sem Gabriela, Adriana, Pascuala, Tenika ali Tonika, več imen pa si nisem zapomnil.

Počasi so se hoteli vsi »zdrenjati« zraven mene na cvetlično korito in po nesreči je ob vzponu nekdo s komolcem sunil Gabriela v nos in se mu je ulila kri. Brez panike se je spustil za korito in z listjem ter papirnatimi smetmi, ki jih tukaj ne manjka, skušal ustaviti kri. Na dvorišču zavoda sem zagledal Matija in ga prosil za papirnat robček ter ga posredoval Gabrielu. Oči vseh so bile uprte v tisti košček, kot bi bil zlat. Gabriel je previdno otipal robček, odkril tri plasti ter za brisanje nosu uporabil le eno plast, ostalo pa varno shranil. Nepomembna malenkost, ki sem jo dojel šele čez čas, mi je odkrila, kolikšna revščina vlada tukaj.

☒ Obe plati namaaške medalje

Vstajanje ob pol šestih človeka utrudi, sploh če tega ni vajen. ☺ Ker sem mobilni telefon zavestno pustil doma, imam majčken problem, ki se mu reče jutranje bujenje. S staro mamo Frančiško sicer hodiva spat »s kurami«, ostali pa ob večerih kar dolgo »načrtujejo«, lovijo komarje in še kaj. Zjutraj pa jih tudi ni za zbuditi. Okoli šestih je sveta maša v naši kapeli ali v kapeli noviciata, pouk se začne že pred sedmo, ko imamo mi komaj zajtrk.

Da se vrnem k bujenju: Janja mi je odstopila mobilni telefon za budilko, tako da sedaj lahko stežka vstajam zelo zgodaj in se odpravim k maši. Poleg telefona sem se navadil na še eno zanimivo »budnico«: muslimansko muzejinovo klicanje k molitvi. V Mozambiku je namreč veliko muslimanov, sploh na severu države. In tudi v Namaachi so. Na vrhu naselja, ob glavni cesti, imajo svojo zeleno molilnico. Minareta sicer nimajo, imajo pa zato na vsakem vogalu molilnice velike trobljaste zvočnike, ki trikrat na dan vabijo k molitvi. Na sploh je katoličanov v Mozambiku malo, pastoralno delo pa težko zaradi (preteklih) družbeno-političnih razmer, ki so prebivalcem vzele upanje v prihodnost. Neke vrste apatija ljudi se odraža v životarjenju iz dneva v dan brez velikih načrtov, idealov, kaj šele sprejemanja »iluzorne« Vesele novice ... Veliko je raznih sekt, ki obljublajo hitro odrešitev brez napora in v tem prepričanju oskubijo nove privrženice.

Ko se ob tem razpase še uspešen obmejni kriminal, se večerno življenje hitro umiri in razen glavne ulice je nočnih sprehajalcev malo ali jih skoraj ni. Že Andrea nas je posvarila pred samostojnimi izhodi po neznanih poteh. Sestre so našo nejevoljno nevero podkrepile z dejstvom, da je lani v Namaachi »izginilo« več kot dvajset otrok. Prodaja organov tukaj cveti. Čeprav bi domačini lahko pokazali na storilce, pa je ta »mafija« tako močna, da si nihče ne upa drezati v to osje gnezdo.

A to nas ni ustavilo, da se ne bi kdaj pa kdaj podali na kakšen (dnevni) sprehod po okolici. Darja, Janja in Matija so se na enem redkih sprehodov zapičili v čudovito vilo s parkom pod našim zavodom, ko sta ju dva domačina ogovorila v dobri angleščini in med drugim povabila na ogled notranjosti. A notranji glas jih je odvrnil od prestopa posestva, ker se nikoli ne ve ... Od tu smo izumili frazo za sprehod: »Gremo malo prodajat organe!« Črni humor ...

✂ Šport, vrtnarjenje in še kaj

Zavel je pravi zimski veter. Že ponoči je tako vleklo okoli hišnih vogalov, da sem se prebujal. Tudi dopoldne so se težki oblaki preganjali po zimsko mrzlem nebu. Toliko o vroči Afriki, kakršno imajo pred očmi menda vsi, ki so me ob vrnitvi iz Angole vedno debelo gledali, zakaj sem se vrnil tako bel in bled. Tukaj pa se nahajamo še nekaj 100 km južneje od Angole, torej še nižje od ekvatorja. Če je v Sloveniji poletje, torej sonca na pretek, je menda jasno, da ga tu doli pač ne more biti v enaki meri. Tu je sedaj zima, ne sicer zasnežena, a zato mrzla.

Matija se je v prvem tednu pred tukajšnjimi zimskimi počitnicami, na katere smo »pomotoma« naleteli, polno vključil v šolski sistem in pridno igra odbojko, košarko in nogomet s starejšimi šolarji. Pouk se začne že ob 6.45, tako da se mora kar podvizati. Spanje do 6.42, nato pa odhod na igrišče. Dober je. Naj mu predkosilno spanje tekne ...

Mozambik je sicer ena od afriških držav, v kateri očitno kar sproti določajo, kdaj bodo kakšne počitnice. Ko smo se lani novembra dogovarjali za misijonsko izkušnjo, so nam sestre svetovale vsaj konec junija, da bomo še ujeli zadnji mesec šole. Ko pa smo kupili letalske karte, saj so bile v novembru dokaj poceni, in uskladili vse druge datume, se je mozambiška vlada domislila, da bo zimske počitnice malce premaknila. In tako jih bomo deležni tudi mi. ☺

Ko sem tako »skoordiniral« prostovoljce, sem spet imel čas za raziskovanje neskončnih koticov celotnega posestva. In splačalo se je. Odkril sem zanimivo, sicer skalnato planjavo z majhnimi vrtički, velikimi 1 x 2 metra. Že nekaj dni prej sem opazoval, da dekleta iz internata pridno nosijo vodo skozi odprtino v kamniti ograji nad našo hišo. A najbolj hitra in prepričljiva misel je bila, da pač pomagajo pri zalivanju vrtov, tako kot so pridne v pralnici, likalnici, v kuhinji. Bolj ko sem se čudil tem vrtičkom med velikimi skalami, bolj so se mi zdeli čudni. Na vsakem je raslo nekaj malega solate, čebule, fižola, kakšna koruza, paradižnik, blitva. Nekatere grede pa so bile tudi polne plevela. Kmalu so mi starejša dekleta sama povedala, da so to pravzaprav njihovi vrtički, kjer se učijo vrtnarjenja in pridelovanja.

Internat je za dekleta brezplačen, prav tako šolanje. A zaradi svojega zlorabljenega in dostojanstva oropanega otroštva se tega niti ne zavedajo. Večinoma so jih straši in sorodniki ali zapustili ali pa enostavno »vtaknili« v zavod, da imajo pred njimi mir. Seveda smo to tudi sami kmalu opazili po njihovem obnašanju v jedilnici in pri delavnicah. Jedli smo namreč skupaj z njimi v veliki prostorni

jedilnici, kjer se je zvok noro odbijal, že če so se v njej pogovarjali le trije, kaj šele, če jih je kričalo 90! Zato se pri jedi nismo mogli kaj veliko pogovarjati, v začetku zaradi 180 oči, ki so se prekaljeno »pasle« na nas in nas ocenjevale, kasneje pa zaradi povišanih decibelov. V taki ustanovi je pač nemogoče, da bi bili sami angelčki, pa naj bo ustanova še tako cerkvena ... Po natančnejši presoji smo kaj hitro opazili njihovo prebrisanost, celo pokvarjenost, ki so jo nič krive »podedovale« od doma.

Še bolj sem se čudil sestram. V začetku jih nisem razumel, da so na videz tako brezбриžne do vseh in da vse vodijo po nekakšnih »nevidnih« nitih iz ozadja, saj jih res ni bilo kaj veliko videti, da bi postopale med dekleti. Sicer pa, kako bi štiri sestre obvladovale tako ustanovo? A ko so prostovoljci že »skovali« načrt, kako bodo vse šolske potrebščine razdelili med dekleta, ker jim sestre tako ali tako »nič ne privoščijo«, so se po malem vsem odprle oči, zakaj je tako. Dekleta večinoma pač znajo izkoristiti svoj položaj, in če je le mogoče, vsako stvar »prodajo« za kaj bolj neumnega od svinčnika ali radirke, prav malo hvaležne za udobno in brezskrbno življenje v internatu. Po drugi strani pa dobrota in preventivni pristop k vzgoji ne obrodi sadov čez noč, je pa zato potrebno veliko potrpežljivosti in odrekanja sester, česar smo se zavedli šele ob koncu prostovoljske izkušnje.

☒ Zahod lune in sončni vzhod

Andrea je prostovoljcem omenila, da bi lahko šli zgodaj zjutraj gledat baje čudovit sončni vzhod. Prek Maje je to prišlo na uho tudi meni. Zgodnje jutranjo ali sredi nočno opravilo sva z Andreo tudi izpeljala. Sicer sama, saj ostali prostovoljci niso sposobni vstati ob 4.00 zjutraj. Čeprav so trdili nasprotno. ☺

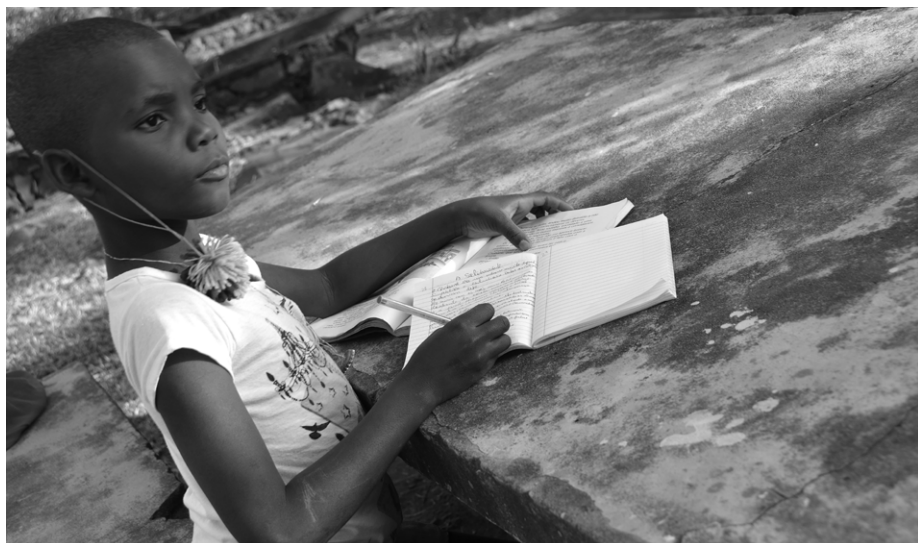
Tudi zame je bilo to početje velik napor, a me je le premagalo zanimanje za nekaj novega. Zaliman in popolnoma neaktiven sem se torej domenjenega jutra primajal do vhoda, kjer me je že čakala Andrea. Zakorakala sva po cesti v dolino. Ko so se oči navadile na sij polne lune, sem počasi prišel k sebi in se zavedel, da ni ravno vsakomur dano, da bi se ob luninem siju sprehajal po afriški savani. Sploščena drevesa so metala dolge sence v visoko sušečo se travo, prav tako so iz te sivo rumene gmote štrleli obrisi podeželskih afriških kolib. Nepredstavljivo! Popoln mir in tišino je zmotilo le škripanje izpod najinih korakov. Še ob redkem pogovoru sva le šepetala, da ne bi kalila tega blagodejnega miru. Na njen predlog sva zmolila rožni venec. Priznam, bilo mi je nerodno. Salezijanec se sredi noči sprehaja s punco po afriški savani in moli rožni venec! Kdo pa to dandanes še verjame? A tu sem spoznal globino in veličino poslanstva prostovoljke, ki se je na svoje poslanstvo pripravljala kar nekaj let. Salezijansko misijonsko prostovoljstvo ima začetek prav v njeni domovini, Ekvadorju. Pred štiridesetimi leti si verjetno niso predstavljali, da bo nov način pastoralnega dela obrodil toliko sadov. Letos, na primer, je v Ekvadorju preko 70 misijonskih

prostovoljcev. Pa ne za mesec dni, najmanj za eno leto. Kako globok salezijanski duh, ki ga sam komaj dohajam ...

Pot se je iz doline znova vzpela v hrib na planjavo. Oglasil se je veter, ki je sivo rumeno gmoto budil iz spanja, da je zajejala v novo jutro. Oglasile so se prve ptice, daleč zadaj v Namaachi pa trume petelinov in psov, ki so prav tako naznanjali nov dan. Lunin sij še ni pojenjal, ko sva prispela na zeleno mesto, s katerega je bilo daleč v daljavi moč uzreti razsvetljeni Maputo. Nizka oblačnost daleč nad morsko gladino Indijskega oceana je preprečila, da bi se sonce dvignilo naravnost iz morja. A čaroben prizor v spreminjajočih se mavričnih barvah se ne da opisati. Od lahnega svitanja do temnordečega obzorja, prekinjenega s tankim nanosom oblakov ter iz rdečkasto oranžne v rumeno spreminjajoče se modrine jasnega neba je vstajala sončna krogla, dobro skrita ravno za oblačnim pasom. Lepota, ki jo lahko enostavno imenujem Lepota.

Šele ko sva se že vračala, se je iznad oblakov pokazala rumeno žareča krogla, ki je svoje žarke razlila čez savano in ji spremenila podobo. Vsa domišljija, zgrajena v lunini svetlobi, je izginila in ostala je le še sušeka se trava ter iz kolov in zemlje narejene kolibe, ob novejših iz zidakov in opeke zidanih enoprostornih hiškah. Ljudje so se odpravljali na pot ali na delo, otroci v šolo. Na poti nazaj sem šele dojel, kako velik je Zavod Marije Pomočnice, saj ga je s sosednjega hriba zlahka prepoznati kot edino veliko rožnato belo zgradbo, ki leži malo pod vrhom zelenega namaaškega grebena.

☪ Namaacha in sestre salezijanke

Namaacha se nahaja v provinci Maputo, na jugu države, kakih 80 km od glavnega mesta Maputo. Poleg tega je zadnje okrožje province, saj leži ob meji s Svazijem. Pokrajina je hribovita, obdana z gorami. Klima je prijetna v času poletja in mrzla v zimski sezoni. Poleti se temperature gibljejo med najmanj 18 in največ 38 °C (vlaga se poveča do 100 %), pozimi pa med 10 in največ 25 °C.

Občina Namaacha leži na hribovitem območju. Vegetacija je redka zaradi požarov, ki nastajajo pri požiganju in posledično povzročajo krčenje gozdov. Zemlja je zelo rodovitna, a je zaradi pomanjkanja sredstev ne morejo izkoriščati. Prebivalci tu gojijo poljščine, kot so koruza, fižol, maniok. Z malo vode in ugodnim vremenom lahko skozi vse leto pridelujejo tudi ohrov, blitvo, paradižnik, zeleno solato, kumare, krompir, jajčevce, cvetačo, zelje. Prav tako skozi vse leto uspeva veliko različnih sadnih dreves (hruške, avokado, mango, papaja, guava, banane, jagode). Dež pada na tem območju vsakih šest mesecev: suha sezona se začne aprila in traja do septembra, deževno obdobje pa traja od oktobra do marca. V zadnjih letih je prebivalstvo zaradi podnebnih sprememb zelo negotovo, saj ustvarjajo nestabilnost pri gojenju in kmetovanju.

Iz glavnega mesta do Namaache vodi tranzitna asfaltirana cesta, ki se nadaljuje čez mejo v Svazi in Južnoafriško republiko. Povezovalne ceste vodijo do številnih vasi in zaselkov, vendar mnoge v deževnem vremenu postanejo neprehodne.

Gospodarstvo Namaache temelji predvsem na kmetijstvu, tako za preživetje kot za prodajo. Suše in posledično lakote, ki pesti prebivalce v zadnjih letih, se je vlada lotila na popolnoma svoj način. Vsaki družini je dodelila par koz, to pa je privedlo do pomanjkanja rastlinstva, saj ljudje množično požigajo zemljo zaradi pridobivanja pašnikov za koze. Trgovina je v rokah tujcev, večinoma muslimanov, Indijcev, Portugalcev ter vedno več Kitajcev. Domače gospodarstvo zato nazaduje.

Sestre salezijanke so v Namaachi prisotne od leta 1952. Delovale so na področju vzgoje in izobraževanja in ostale med ljudstvom tudi po osamosvojitvi, leta 1975, čeprav so v komunističnem režimu ostale brez vsega in možnosti za svoje poslanstvo. Stanje se je spremenilo s podpisom mirovnega sporazuma po državljanski vojni leta 1992, ko jim je država vrnila šolo in druge zgradbe, a v zelo slabem stanju. S pomočjo nevladnih organizacij *Madreselva* iz Madrida so uspele obnoviti in dograditi internat, ki zadovoljuje potrebam do 90 deklet (od 3 do 19 let).

Med temi je veliko sirot zaradi aidsa, v lastnih družinah zlorabljenih deklet, ki so jih prisilili v delo in prostitucijo, da so družine sploh lahko preživele. Potrebno je opozoriti, da obstaja organizirano beračenje, ki ga spodbujajo družine teh otrok, pa tudi pojav zgodnjih (prisiljenih) porok.

Vir: http://www.salesianas-por.net/vocacionalmisionario_namaacha.html

Vsake toliko smo zavili v sosednjo skupnost na obisk k s. Zvonki. Včasih samo na kakšen čaj ali kavo in malico, včasih pa smo tudi kaj pametnega naredili. Verjetno je še največ naredil Matija. Kot bivšemu gojencu sester salezijank mu gotovo ni bilo nič tujega v njihovi hiši, tudi če je na drugi strani sveta. ☺ Na prošnjo s. Zvonke in ekonome s. Candide je usposobil motorno žago in za zaposlene pripravil mini tečaj varstva pri delu. Senhor Coelho, kasneje naš najboljši sofer, in še trije zaposleni so samo pozorno gledali in se čudili, kako da je žaga vžgala takoj, ko je Matija očistil filter in dolil mešanico in olje. ☺ No, ni bilo čisto tako. Motorna žaga je namreč sposojena iz Zavoda in zaposleni si ne upajo kaj veliko motoviliti okoli nje, da je ne bi še bolj pokvarili. In ko enkrat ni vžgala pri prvem poskusu, so jo razglasili za pokvarjeno in se je niso več pri-taknili. A tečaj iz varstva pri delu so vseeno opravili kar z ročno žago, saj je bila motorna žaga popolnoma topa in za trdi afriški les zato neuporabna ...

Vrt ali bolje posestvo v noviciatski skupnosti je pravi edenski vrt. Prostoren, miren, pisan in tudi v zimskem času napolnjen s sadovi. Bananovce dopolnjujejo mango, papaja in še mnogo drugih sadnih dreves, ki jim ne vem imena. Ni čudno, da je Namaacha kraj noviciatov: blaga klima in podeželsko okolje sta postala »gnezdo« za salezijanke, salezijance, pa še za tri druge redovne družbe. Ob vsem tem pa so sklenili, da za začetno formacijo združijo moči: splošno »šolo« redovniškega in posvečenega življenja imajo vsi novinci skupaj, spoznavanje lastne karizme pa lahko izkušajo v lastnih skupnostih.

V prvem tednu počitnic, ko sta se Andrea in Maja podali na obisk k dekletom, smo se nekega popoldneva pod Matijevim vodstvom spet podali k s. Zvonki »napravljat« drva. Obžagati je bilo potrebno veliki trirogi mangovec. Senhor Coelho je prinesel vrvi, Matija je z motorko splezal na drevo, navezal vejo, spodaj pa smo z varne razdalje napenjali vrv. A vseeno ni bilo tako enostavno. Manjše drevje naokoli je bilo ogroženo, saj bi jih velika veja tako rekoč pokopala; na spodnji strani se je na lesenih drogovih vlekel neki kabel, ki ga prav tako ni bilo priporočljivo strgati; zgoraj pa nas je utesnjevala škarpa in smo bili v nevarnosti »vlačilci«. Po dolgih pregovarjanjih, ali se vidi boljše od zgoraj ali od spodaj, smo se zedinili, da vse sile, tako motorne kot ročne, usmerimo v prazen prostor med drevo in grmovje na desni. Tako smo uspešno oklestili tretjino drevesa in svetloba se je pomnožila, kot bi posvetilo sonce. Naslednje drevo pa je bilo podrto za malo malico. Nato pa je pri sestrah sledila kar velika malica, saj je še senhor Coelho po podaljšanem delavniku potrdil, da smo opravili veliko delo.

✂ Izhodi za vsakočar

Delo je ustaljeno teklo tudi v času počitnic, ko je bil zavod tako rekoč prazen, sestre pa so lahko končno vsaj malo zadihale, se odpravile na kratek oddih v Maputo. Prostovoljci pa smo se spet morali znajti po svoje. S. Orsolina nam je pred odhodom sicer dala nekaj dela, tako da smo bili zaposleni. Z Matijem sva prenašala stole in mize iz pritličja nazaj v drugo nadstropje. Peš, po stopnicah in diagonalno po celi stavbi. Po petih mizah še gre, pri trideseti pa se že sprašuješ, koliko jih je še ... A imel sem vsaj delo!

Darja se je spoprijateljila s kuharico Telmo, ko se je v kuhinji učila osnov »afriške« kuhinje: pasirana blitva za juho, sesekljana blitva za dodatek k juhi in prikuho, kuhana blitva za zelenjavno prilogo ... Maja in Janja sta si prste ogulili pri ribanju perila in pri pospravljanju spalnic. V času počitnic so namreč oprali vse zavodske rjuhe, zaves, obleke in sploh vse, kar je iz blaga. Stara mama Frančiška pa je tako ali tako nepogrešljiva v šivalnici, kjer pridno vrtila iglo, saj ne zmanjka raztrganih odev in oblek. Z dvema domačima šiviljama se kosa brez problemov in se sporazumeva z rokami in nasmehom. In zna se zmeniti vse!

Andrea nas je v prvem tednu peljala na sprehod po kraju vse do župnijske cerkve. Poleg že omenjene državne šole smo se sprehodili mimo pokrite tržnice, še nekaj trgovinic in uradov ter hotela do opustošenega kompleksa s cerkvijo in cerkvenimi poslopji. Ta, sicer novejši cerkveni kompleks, so opustošili v državljanski vojni, zato je sedaj središče cerkvenega življenja v Namaachi spet stara župnijska cerkev, ki preveč očitno pooseblja kolonialno obdobje. Ob povratku smo se ustavili še v salezijanskem noviciatu in kaj hitro me je salezijanec Rafael ob vseh obveznostih povabil na kosilo, ki se je zgodilo čez nekaj dni.

Tako sem se spet sprehodil do vrha hriba k salezijancem, kjer me je sprejel zaslanjeni tirocinant z darom govora in čudnim imenom, ki si ga nisem zapomnil. Ob premlevanju lepših plati salezijanstva sva čakala kosila, ki pa se ni začelo ob domenjeni uri, temveč približno »takrat«. Tako kot se tukaj to dogaja na splošno ... Ker je bil moj obisk neuraden, sem bil na svoje veliko veselje razrešen vsakih pozdravov in govorov, a to ne pomeni, da jih nisem bil deležen. ☺ Kje so blaženi časi noviciata ... Enajst novincev, devet iz Angole in dva iz Mozambika, se uvajajo v salezijansko življenje. Njihov magister, misijonar iz Brazilije, je na dopustu, zato zanje skrbi Rafael, za razvedrilo in duhovnost pa skrbi stari portugalski misijonar Julio, ki je že od mladosti v Mozambiku. Ta mi bo zaradi dogodkov zadnjih dni še posebej ostal v spominu. Poleg noviciata imajo še mladinski center, kjer se pastoralno uvajajo, hodijo pa tudi pomagat na druge župnije in podružnice.

A tudi ostali prostovoljci niso stali zaprti v varnem zavetju Zavoda. Namaaški mladci so hitro opazili bele punce in kmalu so skupaj začeli igrati košarko, nato pa se domenili za večerni žur. Še najbolj je bila navdušena Darja, vajena takih sprostitvev in zato tudi najbolj zagreta za vso pripravo in izpeljavo. Ker so dovolj stari, pa še novi pek Bernard iz Leipziga je z njimi, res nisem v skrbeh, če spijejo kako pivo in povadijo kakšen afriški plesni korak ... Pravzaprav je kar dobrodošlo, saj smo po cele večere »obsojeni« na samostansko skupno sobivanje, zaprti v našo hišo. Kartanja in družabnih iger se človek po tednu dni tudi naveliča, sploh če je po sredi še kakšna kriza, pa naj bo ljubezenska ali misijonska ... in to znotraj prostovoljskih krogov!

Že prej sem slišal, da so nekje v Namaachi neki slapovi, vredni ogleda. In kdo drug kot Andrea nas je nekega poznega popoldneva po delavnicah peljala na ogled. Najprej v hrib na glavno cesto, nato pa spet preko parka v dolino. Pot se je hitro spreminjala: iz ceste v kolovoz mimo vedno bolj siromašnih barak do steze, ki je vodila v dvometrsko suho savansko travo. Na poti smo srečali domačine, ki so se vračali s polja. Ob tej pozni uri so nam odsvetovali nadaljevanje poti, saj se ne bomo vrnili pred večerom. A jih nismo poslušali in smo noreli dalje po savanski travi. Občutek svobode, prostora in sproščenosti je bil večji kot bojazen pred neznanim.

Ko smo prispeli do doline, se je v prvem sončnem zatonu zableščala skoraj izsušena reka, ki je v tankih curkih padala čez ogromne gladke skale, se zbirala v manjših in večjih tolmunih ter curkoma iskala novih poti po skalnih razpokah. V prvem mraku smo še skakali po skalah in občudovali zeleno obrežje, se seveda obvezno fotografirali in se obrnili nazaj v hrib. Do prve ceste sta Andrea in Matija že prižgala lučki na svojih mobitelih. Ker smo se vračali po drugi poti, smo se tudi hitro izgubili. Po cesti smo prišli do ograjenih pristav in skozi ograjo opazovali urejeno in razsvetljeno okolico vil, iz katerih je odmevala bučna moderna glasba. Kar malo potuhnjeni smo se ob ograji povzpeli v hrib in se po slabi stezi podali naprej, upajoč, da ne bi naleteli na kakšnega domačina na sumljivem glasu. Ker se nikoli ne ve ... Po daljšem pohodu nam je uspelo priti nazaj na staro pot, ki je vodila precej bolj desno, mi pa smo pravzaprav obrali zunanjo stran hriba, da smo prišli na vrh.

Naslednjo soboto sem se odločil, da ta prelep predel raziščem še enkrat. Z Janjo sva se ponovno spustila po isti poti v dolino brez skrbi, saj je bila ura devet dopoldne. Torej ni bilo bojazni, da bi se izgubila v večernem mraku. Ko sva prispela do struge, sva se takoj spustila vanjo in vsak po svoje občudovala mirne tolmane in živahne potočke v in iz njih. Seveda sva vso pot po prepadni strugi prehodila po skalah, razen dveh odsekov, ko sva morala najti pot na breg ter se nato ponovno spustiti do struge. Enkratna izkušnja, ko hodiš po drugačnih skalah, zemlji, obdajajo te neznane rastline in obletavajo čudne žuželke. Kar malo robinzonsko sva se spustila do zadnjega, najvišjega previsa do velike ploščadi za piknike, ki pa je samevala.

A Janja je pot še kar nadaljevala po strugi navzdol, kjer sva odkrila še par lepih jezerc ter pravi skupek slapov, ki so padali prek prečko rebrastih skal daleč v

dolino. V enem izmed kotov sem opazil nekaj nenavadno velikega: kot bi gledal povečanega kuščarja. V dolžino je meril kake pol metra, a še preden sem si ga sploh lahko ogledal, se je potopil pod skalno luknjo. Ko sva se tako spuščala po strugi, me je zadel Janjin vik in krik. V dolini, na drugi strani jezera, je opazila opičjo družino, ki je prečkala strugo. Seveda so tudi opice opazile naju in se hitro razbežale na drevesa. Le oče samec, tako si mislim, se je zasidral sredi struge in se oziral k nama, ki sva obstala in opazovala. Tako smo se nekaj časa opazovali, ko pa so opičji otroci varno poskakali z dreves na drevesa daleč naprej v dolino, se je tudi oče meni nič tebi nič odpravil na rečni breg in izginil. Enkratno srečanje.

A ko je Janja omenila, da je tudi sama videla nekega velikega kuščarja in se zraven vprašala, kje neki je »mama«¹ krokodil, sem se nekajkrat plaho ozrl čez ramo, nato pa sva jo rajši popihala nazaj na ploščad in varno po cesti domov. Kakega drugega srečanja si nisem več želel. Sicer še danes ne verjamem čisto, da je bil tisto »dojenček«² krokodil, a ko sva zvečer dogodivščine pripovedovala novinki Rosalini, ki je na praksi v internatu, je samo kimala in pritrjevala, da so tam doli tudi krokodili ... No, glede na ploščad s piknikom so verjetno bolj majhni, takšni za turistične atrakcije. ☺

✂ Ljubezen gre skozi želodec

Hrana je odlična. Veliko zelenjave, obvezen riž in fižol, skoraj vedno raznovrstno meso ali mesena omaka ter priboljšek. In seveda sveže štručke iz pekarnice. Prvi teden nam je bilo zelo nerodno, saj dobimo različno hrano kot dekleta, čeprav smo v isti obednici. Strog režim je tudi v kuhinji: za dekleta kuhajo in posodo perejo posebej, za sestre in ostale pa vse pripravijo in pospravijo posebej. Zato imajo tudi ločeno posodo in ločena korita za pomivanje. Verjetno se tako kot nam marsikomu zdi čudno, zakaj je tako. Vzrok sem odkril šele v času počitnic. Sestre držijo v internatu zelo visok higienski standard glede na tukajšnje razmere, saj se morajo punce stuširati trikrat na dan. Podobno je v kuhinji. Ko se v obednici in ob hrani obrne toliko ljudi, ki so v stiku s še 1000 drugimi iz šole ali vrtca, je možnost okužbe s kakšno boleznijo kar velika, zato je v kuhinji kar strog red glede tega.

Dekleta so navajena vsak dan jesti šimo (mozambiška jed, podoba mehki polenti iz pšeničnega zdroba) ali riž s fižolom, mi pa bi verjetno težje zdržali en mesec ob tej hrani, sploh če hočemo izvajati še razne dejavnosti. A tukaj je tudi obilo mastnega zelenega manga in sladke oranžne papaje, njuna kombinacija z jagodami ali samo sladkorjem pa je omamno dobra. Matija, Darja in Janja so to s pridom izkoriščali in polnili skodelice tako pri kosilu kot pri večerji. Čez ne-

kaj dni pa sem ponoči zaslišal čudne zvoke s hodnika. Nekdo ni šel samo na wc, temveč ima želodčne težave ... Zjutraj, ko sva prišla s staro mamo Frančiško od maše, naju je pri zajtrku čakala le Darja. Janja in Matija sta ponoči pridno praznila želodce in obležala z vročino. Največja verjetnost: malarija. Očitno bo tudi v Mozambiku pestro glede tega. Dan in naslednjo noč sta preživelata med posteljo in wc-jem ter pitjem čaja.

Nato se jima je pridružila še Darja. Lepo. Mladina v postelji, ta stari pa jim strežemo. To pa je prostovoljstvo ... Hvala Bogu smo s sestrami med tem že ugotovili diagnozo: ni malarija, temveč sladke dobrote, ki se jim oči niso mogle upreti, želodec pač ... Po nekaj dnevih »posta« so že stali na nogah in se lotili dela. Kaj vse zamuja Maja, ki je še vedno na obiskih deklet!

Za takšne in drugačne motnje smo preventivno s seboj vzeli žganje, vsak v izvedbi lastnega okolja. Po obrokih smo ga tudi pridno konzumirali, a vseeno ne tako veliko, da ne bi opazili prevelik primanjkljaj. Pomagale niso niti črtice. Nekdo je v kuhinji poleg nas pridno praznil vsebino, zato smo se odločili odkriti krivca, še prej pa smo vse plastenke pospravili v sobe. A tudi tu ni bilo varno, saj se je gladina nenadzorovano nižala. Zato smo jih zaklenili v omaro na hodniku. Stara mama je imela svojo količino ves čas shranjeno v svoji sobi, za »hude čase«, ki pa so prišli kmalu potem, ko smo svoje zaklenili. Žganje stare mame je namreč izginilo s plastenko in zamaškom vred.

Da bi pila s. Rosetta, ni bilo videti. Tudi Andrea, ki je dopoldne pomagala v računovodstvu pri pekarskih poslih, je zatrdila, da kaj takega ne bi naredila. Krog se je nazadnje zožil na Maca, zaposlenega v računovodstvu in učitelja računalništva v šoli. Neposrednega dokaza sicer nismo našli, indici so kazali nanj, vse pa ostaja pri obtožbi ... dokler imamo vse dokumente in denar, bomo že zdržali z omejeno količino zdravilne kapljice.

Ker imamo v hiši čajno kuhinjo s plinom, smo, sploh v mrzlih dnevih, začeli kuhati čaj. Ob večerih se je še najbolj prilegel čaj z dodatki. Vrt je nudil številne limone in tudi kakšno pomarančo smo uspeli stakniti. Še nikoli v življenju nisem spil meseca julija toliko čaja z žganjem kot v Mozambiku! Verjetno me je to rešilo »polarnega« mraza, ki se je vedno bolj nabiral v meni, da me je že kar treslo in sem ob sončnih dnevih kot martinček iskal sončne žarke ... Če ne verjamete, poskusite pozimi za teden dni ugasniti kurjavo po hiši, pa boste videli, kako je to tukaj! S prijateljskimi poznanstvi sester Caroline in Marie Graçe ter peka Bernarda se je v kuhinji dogajalo še veliko več.

Paradižnikova marmelada za vse priložnosti

S. Zvonka nas je ob naših obiskih včasih tudi založila s kakšno dobroto z vrta ali iz kuhinje. Med drugim smo v Zavod večkrat odnesli paradižnik, ki je uspeval v noviciatu, v Zavodu pa je bila očitno njegova mrtva sezona ali pa ni nikoli dozorel. ☺ S. Candida pa je postregla s še eno specialiteto, ki meni osebno in še komu ne ugaja preveč, je pa izvirna: paradižnikova marmelada. Dozorele paradižnike najprej popari v vroči vodi, da jim lahko sleče »srajčko«, nato pa jih z malo vode dà kuhati v velik lonec. Ko so že razkuhani, jih prepasira skozi gosto cedilo in se s tem znebi pečk, nato pa vso maso še nekaj ur prekuhava z izdatnimi dodatki sladkorja in vode po potrebi. Sam sem se te sladice vzdržal; Janja pravi, da je zanič; Darja in Matija nista videti ravno navdušena; stara mama Frančiška je po svoji navadi pojedla eno in dejala, da je dobro in dovolj; Maji pa je teknilo. Jedli smo namreč palačinke s paradižnikovo marmelado ... Palačinke smo kmalu pekli tudi v naši kuhinji, Matija pa je kar v pekarni spekel biskvit, ki ga niso mogle prehvaliti niti sestre.

Ob neki priložnosti, med počitnicami, ko smo bili s sestrami v Zavodu sami, so se naše prostovoljke ponudile, da bodo spekle palačinke za vse. Rečeno, storjeno! A na koncu se je iz tega izcimil manjši problem. Sami smo imeli namreč le paradižnikovo marmelado, ki je večina ni marala. Zato se je Janja spomnila genialne rešitve, da polovico palačink namažemo s to marmelado in jih velikodušno ponudimo na sestrsko mizo, sami pa se »zadovoljimo« s nenamazanimi palačinkami, ki jih bomo pač posipali samo s sladkorjem ... Očitno slabonamernost sta rešila Bernard in Maja, ko sta le jedla s »skupnega« krožnika ...

Tam nekje sredi julija so bili znani rezultati mature v Sloveniji. In »brezskrbna« Maja je bila maturantka. Ker smo v računovodski pisarni po zaslugi »obtoženega« Maca in »mojega« prenosnika imeli dostop do interneta (kar sem kaj kmalu spoznal za veliko slabost, a bilo je prepozno), sem pred njo odkril, da je uspešno opravila maturo. Dokopati se do tega podatka pač ni nič posebnega. »Pasel« sem se po salezijanskih straneh in med temi zašel tudi na stran Gimnazije Želimlje, kjer je njen ravnatelj objavil, da so maturo opravili vsi, ki so jo delali v prvem roku. Od tu naprej pa je potegnila logika ...

Še isti večer smo po popoldanskem organiziranju pripravili pravi »slovenski« večer: kupili smo mozambiško pivo, Bernarda naščitali za kruh (v zameno je dobil tudi povabilo na ta večer) ter na plan potegnili čisto pravo domačo suho salamo, ki se je zgubila nekje v mojem velikem kovčku (hvala Mirku za salamo in Jerci za kovček ☺). Mislim, da smo kar dostojno proslavili našo najmlajšo prostovoljko in uspešno maturantko.

Nekje, kjer ni ničesar: Macuacua

Končno v džipu noviciatske skupnosti, pripravljeni za pot na podružnico, imenovano Macuacua. Stara mama Frančiška je sedela spredaj, Janja, Darja in sam pa smo se skupaj z salezijanskim novincem Geronimom iz Angole stisnili v ločeni kason džipa. Šofer senhor Coelho je pobral še salezijanca Julia in nekaj domačink in že smo hiteli daleč na podeželje. Pot skozi savano je vodila na samo obrobje Mozambika, saj Macuacua prav tako leži na meji z Južnoafriško republiko. Na poti smo lahko na šipo naslonjeni opazovali sosednjo dolino in naseljeno pobočje, najprej v Svaziju, nato pa življenje nekega kraja v Južnoafriški republici. Od meje smo bili oddaljeni le nekaj 100 metrov.

A Macuacua ni nikakršno naselje ali vas. Macuacua je, hm, savansko področje, kjer ni ničesar. Na prvi pogled. Ko pa začneš opazovati, kje bi kaj bilo, se iz trave vsake toliko pokaže slamnata streha kakšne kolibe, shojene steze, ki vodijo s kolovoza, po katerem smo se peljali, pa pričajo o prebivalcih teh savan. Še bolj izvirno je vabilo k nedeljskemu bogoslužju: senhor Coelho je ves čas kolovozne poti hupal na vso moč in tako »vabil« k maši.

Ko smo prispeli na cilj, sta nas čakali le dve zidani hiši: ena je služila za cerkev, druga za šolo. V neposredni bližini sta stali še dve »privatni« kolibi, nato pa daleč naokrog ničesar, razen visoke, tukaj že popolnoma suhe trave. Pred »cerkvijo« se je zbralo za dober ducat otrok in odraslih. Daleč od velike množice, ki bi pojoč in plešoč pričakala duhovnika in njegovo spremstvo. Prvi pogledi, prvi pozdravi in otroci so že iskali naše roke in prste. Tiho, plašno v začetku in zaupljivo takoj po prvih izrečenih besedah.

Najprej smo zmolili preprost rožni venec, nato je sledil verouk za dve skupini otrok ter kateheza in priprava na mašo za nekaj odraslih. Slednji so bili v prostoru za cerkev, skupni otrok pa zunaj ob šoli, vsaka na eni strani. Ob sunkih vetra, ki je upogibal visoko travo, sem se pridružil Geronimu in njegovi starejši skupini otrok. Katehezo je začel s kitaro v roki. Pesmi in molitvi je sledilo kratko branje iz Svetega pisma. Odlomek je prebral Andres, ki je kasneje tudi ministriral pri sveti maši. Iz pogovora dolgo nisem razbral, o čem se pogovarjajo, končno pa je bila tudi meni razodeta »Božja beseda«: razpravljali so, ali je plonkanje dobro ali slabo. Kako konkretne stvari se da potegniti iz evangelijskega odlomka, mi pa vedno nekaj kompliciramo ... Še boljše je bilo, da je Paulo (star kakih 11 ali 12 let, ki ne hodi več v šolo) plonkanje označil za slabo, Andres pa kot prebrisani ministrant trdil, da je to dobro. Vsaj včasih ...

Marsikdo bi dejal, da se tako daleč za tistih par ljudi res ne spleča hoditi vsak teden. A preprosta maša z ritmi bobnov in malo slabšim petjem ter odgovarjanjem ni mogla biti prav nič slabša od Jezusove zadnje večerje ... Toliko življenja, veselja in vere, kot v očeh teh nekaj ljudi, nisem videl že dolgo. Navdušenje svetovnega dneva mladih ali Stične se težko kosa z notranjim mirom, ki sem ga začutil ob otroškem čebljanju mašnih molitev, ki jih je molil vsak po svoje in na pol. Če bom še kdaj obiskal Mozambik, se gotovo odpravim v Macuacu, kjer ni ničesar ...

Prvi šolski dan po počitnicah. In drugi dan ter prva noč brez elektrike v naši hiši. Ker ni nihče pojasnil, kaj naj bi delali, smo se lotili izdelave napisov za vrtec. Pa se je vmes s. Carolina spomnila, da bi lahko naredili še kakšne praktične plakate z računskimi operacijami, »abecedno« razpredelnico, kakšne slikice domačih živali in rožic, vse za »okrasitev« učilnic prvega razreda ... Do kosila je še kar šlo, pri kosilu pa se je končno pojavila s. Orsolina in »pojamrala«, da ni bilo nikogar v vrtcu ... Kako pa naj vemo, kje moramo biti. No, tako vemo za jutri.

Popoldne smo šele spoznali in na lastni koži občutili vedenje deklet. Pri učnih urah smo namreč pomagali asistirati in vzdrževati mir za delanje nalog. Saj ne vem, kako bi se sploh lotil tega opisa. Učni prostori so bili deloma v učilnici, deloma na hodniku ter v »televizijski« sobi. In v vsakem prostoru je bilo nekaj miz za določeno, nam nepoznano skupino deklet. A ta so kriče in pretepaje se tekala iz prostora v prostor, metala torbe in šolske stvari na vse strani ... bolj ko smo se čudili, kam smo prišli, manj je bilo videti, da v tej ustanovi obstaja kakšen sistem reda in discipline. Andrea je očitno odmisllila ves hrup, ki je prihajal tudi s stopnišča, ter se posvečala redkim dekletom, ki so se zavzeto lotile nalog.

S. Orsolina je sedela v kotu za mizo in »sprejemala« posamezna dekleta ter jim pregledovala torbe in najbrž tudi naloge. Občudovanja vredno, da pri teh letih zdrži ves hrup in roganje deklet za njenim hrbtom. Nekaj časa smo se smehljali, nato začeli dvigovati glasove in deliti grde poglede. Nenazadnje sem se poslužil represivnih metod vzgoje. Na žalost mi kaj drugega ni preostalo, saj ni zaleglo prav nič. Po prvih udarcih in narejenem joku pa sem postal v njihovih očeh prava pošast, ki si upa dvigniti roko nadnje ... kar pa se je kasneje izkazalo za zelo dobro, saj sem končno dosegel mir in tudi »afnale« se niso več pred mano, temveč za mano ...

Priznam, da je bil zgornji postopek napačen, sploh v očeh naprednega Evropejca, ki obsoja vsakršno telesno kazen. Po drugi strani pa so tukajšnji otroci tega še kako navajeni in tudi dovzetni le za to. Naslednje dni, kolikor nam jih je še ostalo, so se stvari počasi umirjale. Tako prostovoljci kot dekleta smo stežka »preklopili« iz brezskrbnih delavnic na šolske naloge in učenje. Individualna pomoč in spremstvo sta se izkazala za odlično, le prostor in »prisiljena« učna ura za celo skupino, ki je bila bolj hrupna kot tiha, sta kazila uspehe redkih deklet, ki so zagrizla v šolske knjige.

Brez elektrike in obisk bolnišnice

Zadnji teden je bil zelo pester. V hiši nekaj dni nismo imeli elektrike. Sicer za tukajšnje razmere verjetno nič posebnega, a če tega nismo navajeni, zna biti kar pestro. Seveda tukaj ne poznajo kakšnih posebnih transformatorjev in varovalk, električna moč pač teče bolj po občutku. In če je tok premočan, včasih kaj prežge, kar se je zgodilo v naši hiši, saj se je dobesedno stopila glavna električna omarica z varovalkami in vtičnica pri grelniku vode.

Pestro pa je bilo že nekaj dni prej. Popravljali so električno napeljavo na javnem vodu. Naslednje jutro pa so vsi stroji v pekarni čudno »ružili« in vsi motorji so se vrteli v napačno stran. Kar malo srhljivo. Seveda je s. Rosetta takoj ugotovila, da so na glavnem vodu preklopili faze. Če so torej hoteli peči kruh, je bilo treba faze v pekarni pač preklopiti in stroji so delali. A samo ti, ki se niso pokvarili že prej ...

V primerjavi s človeškimi težavami je to zanemarljivo. Predzadnje jutro sem odšel k maši v zavodsko kapelo, kamor je prišel maševat salezijanec Julio z novincem in asistentom v salezijanskem noviciatu. Po odpeti pesmi pa je izza oltarja namesto »V imenu Očeta« prihajalo le težko dihanje in švigajoči pogledi g. Julia. Še preden smo se zavedli, se je kot klada zgrudil za oltar. Šokirani smo obstali in šele s. Rosetta je primorala oba domačina, naj ji pomagata. Tudi sam sem skočil za njima za oltar. G. Julio si je ob padcu poškodoval glavo in močno krvavel. S. Rosetta je z oltarja pograbila podlogo za mašno knjigo in jo podstavila pod njegovo glavo ter me zadolžila, da sem jo tiščal ob rano.

Nato je nekam izginila in ostali smo samo mi trije. Tudi sam sem začel težko dihati, ko sem videl, da sta domačina g. Julia začela sezuvati, mu snela uro in izpraznila žepe. Ja halo, človek umira, nekoga pa zanima ura!!! Pravzaprav ne vem, kdaj sem zatisnil oči in vse prepustil Gospodu. V glavi se mi je vrtela afriška »grabežljivost«, lastni boj s strahovi iz otroštva in neskončnost čakanja. G. Julio je še dihal in se očitno pripravljal na bruhanje. Z eno roko sem mu šel pod hrbet in ga nagnil vsaj toliko, da mu ni zalilo ust ... Končno je prišla s. Rosetta in varnostnika. Dvignili smo g. Julia in ga odnesli v džipov kason ter ga položili na plastično folijo, ki jo je s. Rosetta razgrnila na dno.

Sledila je vožnja do bolnišnice na vrh hriba in skozi Namaacho na drugo stran. Odprt prtljažnik in bosi podlati, ki so moleli iz njega, so zmotile redko koga. G. Julio se ni zavedal, le vsake toliko je bruhal. Se zgodi, a če klečiš zraven, ni prav prijetno paziti na glavo in ga sproti čistiti ... Na trenutke je tudi meni postalo slabo in krepko sem se moral potruditi, da mi ni ušlo. O Bog, zakaj jaz, ko veš, da ne

zmorem, da me je strah? Novinec in asistent, ki sta sedela ob vznožju, sta gledala in molčala. Končno smo prispeli do bolnišnice. A spet je bilo vse kaj drugega kot kakšen naš zdravstveni dom, kaj šele klinični center. Zdravnika ni bilo, s. Rosetta je kar nekaj časa iskala in našla neko medicinsko sestro, da je pripeljala nosila na kolesih. Seveda so do vhoda vodile stopnice, vsi prehodi pa imeli prage ...

Sesedel sem se na stol na hodniku, medtem ko sta s. Rosetta in medicinska sestra v sprejemni sobi nameščala g. Julia. Vonj po pretiranem, a nujno potrebnem kloru in ostalih dezinfekcijskih sredstvih mi je rinil v nos, ko se je izza vogala prikazal mladenič v novem temnomodrem delavskem kombinizonu in v gumijastih škornjih, obraz pa mu je zakrivala zdravniška maska. Zdravnik, medicinski brat? Odšel sem na za zrak pred bolnišnico. Prvi pacienti so zasedali čakalniške stole, nameščene kar pred vhodom. S. Rosetta je odšla k salezijancem iskat ne vem kaj, medtem pa so g. Julia odpeljali v drugo sobo. Minute, ko ni bilo prav nikogar poznanega, nobenega »cerkvenega« človeka v bližini, so me stisnile v krhkost, kjer ostane le še On.

Po vsem opravljenem sva se s s. Rosetto vrnila ravno za zajtrk. A izkušnja se me je dotaknila bolj, kot sem to pokazal. Zaključek je sledil še isti dan: g. Julio je bil popoldne odpuščen iz bolnišnice in se je doma že zanimal, kam naj gre maševat naslednje jutro ... to pa je misijonska vnema pri 83-ih letih, kolikor jih šteje!

MAJA ŽIBERT

Že skoraj poročen *mulungu*

Torek, 10. julij 2012

Izrečena je bila beseda, ki je ponujala pot v *pravo* Afriko. V revščino, v svet, ki nam ga prikazujejo potopisna predavanja in filmi, v svet, ki si ga povprečneži ne znamo predstavljati. Vse skupaj se je začelo en dan pred samim odhodom. Ker mi portugalsščina ne gre najbolje, skušam vsake toliko ob prisotnosti »*ne-itiv spikerjev*« izpopolnjevati jezik. Pri večernem pomivanju posode v Zavodu Marije Pomočnice sem na glas ponavljala fraze, ki mi v Namaachi (izg. Namáši) največkrat pridejo prav: »Lavar a roupa.« Pa mi je *irmã* Rosalina kmalu dala vedeti, da naslednji dan ne bom prala oblačil, saj odpotujem v glavno mesto Mozambika, Maputo, in v Xai-Xai, glavno mesto sosednje province. ☺ Ker nimam budilke, me je zelo skrbelo, da zjutraj ne bi zamudila odhoda. A afriške izkušnje so pokazale, da dogovorjen čas tu še zdaleč nima enakega pomena kot v našem svetu.

Prva vožnja s chapijem (izg. čápijem), tukajšnjim lokalnim prevozom, me je stala 70 metikalov (2 evra), trajala pa je dobri dve uri! Ko smo se vozili po cesti do Maputa, sem večkrat kar zamižala, saj sem se tako počutila najvarneje. Na cesti se po navadi lahko srečata dve vozili, tu pa ni bilo težav, če se je pojavil še tretji avto, mogoče na sredini ceste še kakšen pešec, zraven smo prehitevali velik tovornjak ... noro!

V Maputo in Xai-Xai sem potovala skupaj s prostovoljko Andreo iz Ekvadorja, ki je v Namaachi že pol leta in tekoče govori portugalsko. Če bi šla sama, bi me verjetno prodali, ugrabili, izkoristili in kar je še najhujšega ... Že to, da sva šli dve, ni bilo najbolj varno, saj sva le dekleti, ki sta po vrhu vsega še belki! V mestu sem se počutila kot glavna atrakcija. Kjerkoli sem se pojavila, ni bilo človeka, ki ne bi pogledal vame. Sprva sem ljudem še pogledala v oči, kasneje pa je bilo lažje, če sem med hojo ves čas strmela v tla. Počutila sem se kot najbolj zaželeno dekle na svetu, daleč pred Angelo Merkel, ☺ pa ne pretiravam. In vse to le zaradi barve kože! Vozniki chapijev, varnostniki v trgovini in pred javnimi ustanovami, prodajalci na ulici, pešci, predvsem pa moški ... oblegana in ogleđovana z vseh strani.

V povprečju sem v Maputu prejela kakih deset ženitnih ponudb dnevno. ☺ Smešno pa tudi grozljivo, ko moraš zaradi prevelikega pritiska predčasno izstopiti iz chapija. Na poti iz Museuma do Jardina (dva predela mesta Maputo) je voznik chapija zahteval mojo telefonsko številko. Čeprav sva mu z Andreo pojasnili, da nimam telefona, je še kar silil v naju. Grozil je že, da naju ne bo spustil iz kombija. Še sreča, da se je Andrea znašla in predlagala, naj nama on da svojo številko, da ga bom poklicala. Takoj ko jo je začel zapisovati, sva pograbili nahrbtnika in jo popihali, čeprav še nisva prispeli na končno postajo. Raje sva pol ure hodili po soncu, kot pa da bi se znašli v neznanem predelu mesta ali še kje drugje. Tebe, »chapa driver«, pa bom poklicala samo v tvojih sanjah!

V Namaachi, kjer smo prostovoljci nastanjeni, je šola, ki jo vodijo sestre salezijanke. V Zavodu Marije Pomočnice imajo še internat za dekleta, ki so preveč oddaljena od šole, da bi se vsak dan vozila, ali nimajo urejenih družinskih razmer, ki bi jim omogočile vsakodnevno šolanje. Namen najinega potovanja je, da obiščeva nekaj družin deklet, ki so zaradi polletnih počitnic trenutno doma med svojimi.

Popotovanje in obiski so bili neke vrste misijonska izkušnja. Dekleta iz internata imajo veliko težav. Saj ne, da sem sama popolna, a zanje si to upam trditi. Prvi teden, ko smo bili skupaj v Namaachi, so se pred nami bahale, ponašale in hvalile, iz kakšnih družin prihajajo, kako bogate starše imajo, v kakšnih domovih živijo in kako je v njihovih hišah. Slišati je bilo skoraj prelepo, da bi bilo resnično. Seveda tudi ni bilo.

Z obiskom sva začeli pri družini deklet Amelia in Beatrice. Sestrnici, ki glede na to, da je Beatrice veliko temnejša kot Amelia, zagotovo nimata obeh staršev istih. Njuna mama je umrla. V hiši, če lahko tisti prostor tako imenujem, živijo še štiri sestre in bratje. Zanje skrbi najstarejša izmed njih, ki ima že sama štiri otroke. Še dobro, da naju je Amelia prišla čakati glavni cesti in smo se potem skupaj odpravili do njihove hiše. Sami se ne bi nikoli upali sprehajati po tistih uličicah. Dve frajli s fotoaparatom, velikim nahrbtnikom, po vrhu vsega pa še beli! Za mano so se slišale besede *mulungu, mulungu*, kar v njihovem jeziku pomeni bel človek. »*Stupid white man*«, ki je svoje čase koloniziral njihovo zemljo in jih najverjetneje izkoriščal še kako drugače.

Njihov dom predstavlja prostor, velik štiri krat štiri metre, v katerem stoji televizija, ena postelja za najstarejšo izmed sester in njenega moža, poleg nje pa bambusova podlaga za vse ostale otroke. Ognjišče imajo zunaj pred hišo, kje pa je prostor za toaleta, se mi ne sanja. Skoraj vse punce, ki sva jih obiskali, so se obnašale popolnoma drugače kot prej v internatu. To se je najbolj odražalo na Beatrice. Nerada delam razlike med ljudmi, še posebno med takimi, ki jih ne poznam, vendar mi je Amelia nekako bolj pri srcu. V njenih očeh sem ob najinem obisku opazila sram, saj se je prej ravno sestra Beatrice ponašala pred mano, na kako »veliki nogi« živijo doma. Najinega obiska seveda ni pričakovala.

Ampak Amelia, ne skrbi! Da se le imate radi, to je najpomembnejše! In glede na to, kako toplo ste nas sprejeli v vašem domu, nisem daleč od resnice. Občutek imam, da bo imela vsaka družina, ki jo bom še obiskala, svojo zgodbo. Upam, da bo kakšna s srečnejšim razpletom, kot je bil ta pri Amelii in Beatrice.

☞ Zakaj takšne razlike?

Sreda, 11. julij 2012

Mesto Maputo je veliko in nevarno. Le malo sem začutila njegov pravi utrip, čeprav dogodivščin ni manjkalo. Andrea mi je povedala za predel, kjer ni varno hoditi počasi, saj te zlahka obstopijo in oskubijo, zato sva skozi tisto četrto ves čas tekli.

Ponudila se mi je priložnost, da mogoče spoznam še enega Mozambičana, Andrejinega prijatelja. Sicer ne vem, kako bo, ker sem malo na tesnem z denarjem. Tu je navada taka, da belci plačajo vse, ker Mozambičani nimajo toliko denarja, da bi si veliko privoščili, kaj šele, da bi me gostili. Na koncu žal iz tega ni bilo nič. Kaj pa vem, mogoče je to že za kaj dobro.

Ko smo ravno pri denarju: tale punca je od sile! Šli sva v menjalnico, da zamenjam evre v metikale. Ko sem začela pripravljati osebni dokument, ki je po navadi potreben za menjavo, mi Andrea namigne, da ga tu ne potrebujem. Denar sva namreč menjali na črnem trgu. Prišli sva do rešetkastih železnih vrat z majhno odprtino, v katero sem vtaknila 50 evrov. Čez dobre pol minute je skozi isto odprtino priromala bela kuverta. In to je to. Spraševanje, zakaj je tu boljša menjava kot na banki, ni bilo potrebno, saj je bilo v kuverti 1850 namesto 1750 metikalov. Menjalni tečaj je bil tu 37 metikalov za en evro, in ne 35 kot v državni banki. ☺ Lahko sem samo upala, da me ne bodo kje zaprli, saj nisem vedela, ali je bil denar pravi ali ponarejen. Pa sem bila potolažena, da so take skrbi odveč ...

Andrea ima težave z zobmi, zato sva se mimogrede ustavili v zobozdravstveni ambulanti. V Maputu sem spoznala dve vrsti zobozdravnikov. Takega za »nas« in drugega za »njih«. Razlika je ogromna! Tisti za »nas« mi je segel v roke, v čakalnici pa so poleg mene sedeli še trije urejeni gospodje, dva z velikim zlatim prstanom, eden pa v pedantni obleki z rdečo kravato. MTV nam je krajšal čas. Tistega »njihovega« zobozdravnika pa sem videla le od daleč. Stopil je iz lesene kolibe, obdelane z blatom, na sebi je imel obrazno masko, ki jo nosijo zobozdravniki, iz ozadja se je slišal otroški jok. Mogoče pa je bila kakšna bolnišnica in so bili ravno pri koncu operacije ... Kdo bi vedel.

Ta dan sva obiskali družine treh deklet: Lizetino, Ilisinjino in Belezino. Vse tri punce obiskujejo isto šolo, vse živijo v istem mestu, vendar so si popolnoma različne in tudi njihove družine imajo različne zgodbe. Lizetina družina je tako revna, da nimajo niti enega stola, na katerega bi sedli, če bi prišli na obisk.

Njenega doma nisva obiskali, saj je bila Lizeta pri svoji teti, zato sva se napotili do njene hiše. Kako se je ponašala, saj tetina hiša ni med najbolj revnimi ... Mogoče situacijo narobe razlagam, ko takole opisujem njihove domove, saj je moj namen obiskati punce, ne pa ocenjevati hiš. »Eu vivo aqui! Eu vivo aqui!« (Tukaj živim, tukaj živim) je ponavljala Lizeta. Spomnila sem se na Cankarja, ki je ravno tako zatajil svojo mater, ko se je pojavila pred njegovimi vrstniki v šoli.

Ilisinja je stara 19 let. Tako kot jaz. V njeni družini ni ne mame, ker je umrla, in ne očeta, ker je vse leto na delu v JAR-u. V času počitnic živi pri babici s svojimi mlajšimi brati in sestrami. Niso bogati, pa so le zaradi najinega obiska odšli v trgovino in kupili kokakolo, da so nama lahko z nečim postregli. Ilisinja je bila kot mama. Vsakemu od svojih bratcev je postregla s piškotom, ki sva jih prinesli. Kokakola je bila namenjena le nama, čeprav so jo vsi požirali s svojimi očmi.

Beleza je šestnajstletno dekle. V Namaachi živi že od svojega šestega leta, dom pa obišče le nekajkrat na leto, med počitnicami. Poznam jo dober teden, pa me že zelo skrbi zanjo. A kako naj ji pomagam, ko pa še jezika ne znam ... Ko sem izvedela, kaj vse so dekleta pripravljena storiti, med njimi tudi Beleza, da pridejo do denarja, me je zaskrbelo! In to v Namaachi! Da pa izobraženi in poročeni moški nimajo niti najmanj slabe vesti zaradi tega, kar počnejo s takimi dekleti, me skrbi še bolj! Žal mi je za Belezo, ker je njena družina zelo prijazna. Tako kot pri vseh ostalih obiskih smo tu molili, peli slovenske, portugalske in šanganske pesmi. Za razliko od drugih družin so nam tu pripravili večerjo. Riž, fižol, funži (tradicionalna jed iz maniokove moke) ... In spet samo za naju, drugi niso večerjali. Belezina družina mi je še posebno prirasla k srcu, saj so mi ob koncu obiska dejali, da je njihova hiša sedaj tudi moja in da sem v njihovem domu vedno dobrodošla! ☺ Ker je bila ura že kar pozna, sta naju Beleza in njen starejši brat pospremila do chapija.

Gabriel ... ☺: »Imaš fanta?« Ker imam že nekaj izkušenj s temi Afričani, sem brez razmišljanja prikimala in se nasmehnila. Da ne bi izpadla nevljudna ☺, sem mu postavila enako vprašanje. On se je nasmehnil še bolj kot jaz in mi pojasnil, da še hodi v šolo, ko pa jo bo končal, si bo poiskal ženo in si ustvaril družino. Dejal mi je še, da če slučajno nisem srečna s svojim fantom, lahko počakam nanj, da doštudira, si poišče delo in zasluži za letalsko karto, potem pa pride v mojo deželo, da se poroči z mano. Kakšni pogovori ☺. V takšnih primerih ti zraste samozavest ... Gabrielu sem odvrnila, da sem čisto srečna, a naj vseeno doštudira, ker mu bo to zagotovo prineslo boljšo prihodnost ...

Četrtek, 12. julij 2012

Vse kaže, da ne bova odpotovali v Xai-Xai, saj je klicala Olga in dejala, da je ni doma, da je šla na potovanje nekam na sever, da je mislila na naju, ampak pozabila sporočiti, v glavnem, da ne more ... OK. Vemo, koliko je ura. Včeraj še da, danes pa nič več. Pa nič. Ostane nama še Filicmina, ki tudi živi v Xai-Xaiju. A to pomeni, da ne bova mogli ostati čez noč, saj njihova hiša ni tako prostorna, da bi lahko prespali pri njih. Ker je bila ura že devet, sva se morali hitro domisliti, kaj storiti. Poklicali sva Filicmino in se dogovorili le za obisk. Čez pol ure pa naju je zopet klicala Olga, da se je že vrnila s potovanja in da je govorila z Filicmino ter se prepričala, če res pridemo. Prepričana sem, da je toliko izmišljevanja zaradi njenega velikega bahanja pred mano. A to ni več pomembno, saj odpotujeva v Xai-Xai.

Kakšne velike predstave o tem mestu nisem imela. Doma sem na medmrežju brskala po mozambiških slikah in med temi se mi je odprlo mesto Xai-Xai. Med vožnjo se mi je pred očmi nenehno prikazovala ta slika. Realnost pa je bila malo drugačna. Pot s chapijem je trajala tri ure in pol afriške vožnje. Ker je razdalja velika, si takega potovanja najverjetneje ne more privoščiti vsak Mozambičan. Bila je malo manj divja od teh, ki sem jih vajena po samem Maputu.

Izstopili sva v Jardinu, kjer sva počakali na naslednji chapi. Z iskanjem prevoza nisva imeli veliko težav. Andrea je le polglasno izgovorila Xai-Xai in v trenutku se

je okoli naju prikazalo deset ponudnikov za prevoz. Ta način je res mogoč samo v Afriki. ☺ Naj omenim še en fenomen. Nikoli ne bom razumela, kako se lahko v Afriki dogovoriš za točen čas. Najverjetneje se ne moreš. V chapiju sva bili prvi in skoraj se je zdelo, da bo vožnja še kar udobna. A na parkirišču smo stali še dve uri, da se je chapi natrpal do zadnjega kotička. Nič nenavadnega, da so se poleg ljudi peljale še kokoši in pol kmetijskih pridelkov. Ker je imela Andrea grozen zobobol in se ni počutila najbolje, je vzela tableto in malo zadremala.

Sedaj sem bila v bistvu prvič nekako sama. Sama nekje v Mozambiku, na neznanem parkirišču, v chapiju. Okoli chapija in posledično mene so neprenehoma hodili ulični prodajalci. Vsak se je hotel pogovarjati, mi kaj prodati, besedi »*nao intendi*« pa nista nič zalegli. Spomnila sem se na prve dni v Namaachi, kako sem v skupini, kjer sem vodila delavnice, dosegla poslušnost in zbranost. Govorila sem slovensko! ☺ Ko bi videli izraze na teh prodajalcih! »Poglejte, gospod, jst vs čist nč ne zastopm, zato se mi prosem umakente in nč ne bom kupila od vas, ker ste vsi počas že tečni!« Ta gospod je samo stal in ni izustil niti ene besedice več, nato pa se počasi umaknil. No, pa sem se jih rešila ...

V Xai-Xai sva prišli v poznih večernih urah, utrujeni od naporne vožnje. Tisto noč sem prvič prespala v pravi afriški hiši, brez elektrike in z vodo iz vodnjaka. Ko sem stopila v prostor za spanje, sem na steni zagledala črno stvar. Andrea jo je obsvetila s telefonom. A bila sem tako utrujena, da nisem bila sposobna zganjati panike. Največ, kar sem lahko storila, je bilo, da sem vzela *Off* in ga izpraznila skoraj do polovice. Kar bo, pa bo!

Petek, 13. julij 2012

Če včeraj ni bilo časa za paniko ob ne prav majhni črni živalci na steni, bom preživela tudi današnji dan. Ta mi bo za vedno ostal v spominu. Afriško podeželje. Ker je bila prejšnji večer že tema, sploh nisem točno videla, kam sem prišla, saj tu ni javne razsvetljave. Prašičje oglašanje me je toliko zbudilo, da sem odprla eno oko in videla, da je zunaj še temno. Izkušnje iz Namaache so me naučile, da dan in noč trajata po 12 ur. Od šestih do šestih. In ni treba pretirano skrbeti, če si za kaj pozen, boš pač uredil malo kasneje.

Otroški jok in kikirikanje petelinov sta me spodbudila, da sem se postavila na noge. Olga, ki naju je gostila, je zares skrbna. V internatu dekleta učijo, kako pomembna je skrb za higieno, saj s tem preprečiš marsikatero bolezen, ki jih tukaj ne manjka. Absurd je ravno v tem, da bi se morali v Afriki tuširati dvakrat dnevno, vode pa še za preživetje nimajo vsi. Razumi, če moreš. Še preden sva z Andrejo vstali, je Olga že odšla do vodnjaka, zakurila ogenj in za naju segrela vodo, da sva se lahko umili. Priznam, tisto jutro se nisem umila. Nisem se mogla, ker tega nisem vajena. Ne neumivanja, temveč njihovega načina umivanja. Tako rekoč pred vsemi. Zlahka bi me kdo videl, ko bi bila brez obleke. Odšla sem do prostora za umivanje in se slekla le do spodnjega perila, si malo umila noge in počakala toliko časa, da se je dvorišče vsaj približno spraznilo. Vodo sem zlila po tleh. Oprosti, Olga, vseeno malo prehitro zame.

Po zajtrku smo se odpravili na plantaže, kjer delata Olgina mami in babica. Tam sta bili že pred zoro. Ko sem ju zagledala, se mi je zdelo, da je babica mlajša od mame, vendar nisem hotela spraševati, kakšna družinska razmerja so to. Kasneje so mi jih pojasnili. Ker ima »babica« štiri otroke, od tega so trije poročeni in imajo svoje družine, najmlajši pa študira v Maputu, v času počitnic ona skrbi za vse sorodstvo in vsi njeni nečaki, sinovi in vnuki živijo pri njej. Marsikateri med njimi, ki so med počitnicami pri njej, nimajo ne matere ne očeta. In zakaj babica v narekovaju? To ni njihova stara mama, ampak le ena izmed sorodnic, ki ima kar nekaj premoženja in lahko v času počitnic skrbi za svoje ljudi.

Pot do plantaže je trajala slabi dve uri. Najprej pol ure skozi vas, v kateri smo živeli. Opazila sem, da tukaj niso vajeni belih ljudi. Otroci so se me na nek način bali, saj je vsak mlajši hitro stekel k starejšemu v varno zavetje in tudi tukaj je odmevalo *mulungu, mulungu*. Na obrobju vasi se je pred mojimi očmi pojavila neskončna veličina velikih plantaž, med njimi koruze, banan, ananasa.

Do koder je segel pogled, so bila le polja in plantaže. Tudi pot do tistega prede-la, kjer sem z Andreo in Olgo nekaj časa pomagala pri delu, ni bila dolgočasna. Sicer ne tako zelo razgibana, srečaš pa marsikaj nenavadnega, vsaj za moje oči. Med potjo smo morali prečkati vodo. Kakega mosta ni bilo, bili pa so štirje v tla zabiti koli, ki so služili za ograjo, in dve podrti debli, ki sta omogočili »suho« prečkanje ☺ ... Afrika ...

Nabiranje zdravilnih zelišč, okopavanje in iskanje drv za ogenj je bilo moje delo to dopoldne. To bi sicer lahko počela tudi doma, pa se mi ne bi zdelo nič posebnega. Okoli mene ne bi bili črni ljudje, ne bi peli pesmi v šanganskem jeziku in ne bi delala tako počasi. Da ne bi bila v čem prikrajšana, sem nazaj grede del poti ves pridelek nesla na glavi. Kot prava Afričanka. Vsa čast ženskam, ki to nosijo brez pomoči rok, zadaj na hrbtu pa prenašajo še otroka. Domov smo se vračali počasi, saj smo hodili veliko dlje kot zjutraj me tri z Olgo in Andreo. Tu nimajo navade, da bi zajtrkovali, imeli kosilo in še večerjo. Ne morejo si toliko privoščiti, a za najin obisk so si to dovolili.

Na dvorišču je bilo veliko kokoši. Avó Maria mi je namignila, naj si izberem kokoš. Ni mi bilo jasno, kaj naj bi to pomenilo. No, ko sem potem le pokazala na eno, jo je zgrabila in odnesla k ognju. Takoj se mi je posvetilo. »Umazanega« dela se je lotila Andrea, jaz sem le opazovala in kasneje Olgi pomagala oskubiti vse perje. Pripravili smo še zelišča, ki sem jih dopoldan nabirala, skuhali riž, šimo in manioko. Seveda, posoda, v kateri smo kuhali, in servis, s katerim smo jedli, da niti ne omenjam krožnikov ... Spet sem raje zamižala in hrano nesla v usta, kot da bi dajala kakršne koli pripombe. Upala sem le, da ne staknem kakšnih okužb ali česa podobnega. Od doma sem prinesla nekaj domačega žganja, saj pomaga pri razkuževanju in prebavi, če ga po taki hrani, ki je telo ni vajeno, spiješ v majhnih količinah. A ostal je v Namaachi ... ups. ☺ No, odnesla sem jo brez posledic, vsaj za enkrat.

Po kosilu sem se javila, da bom pomila posodo. Ni čudno, da je bila takšna, kot je bila. Imela sem občutek, da pomivam v vodi, ki tam stoji že pet dni in s katero vsakič znova pomijejo posodo. Tu ni nobene pipe, iz katere bi voda tekla ves čas. V eni posodi je voda, v kateri splakuješ ostanke hrane s krožnikov. Pri tem si pomagajo z gobo iz žakljev, v kakršnih imamo pri nas doma spravljeno koruzo. V drugem loncu z vodo pa posodo spereš do konca in jo zložiš na skladovnico drv. Mimo pa se sprehajajo prašički in kokoši. ☺

Ko sem drgnila posodo, sta se približala Ermando in Dercio. Ker sta spoznala,

da z Andreo ves čas govoriva v angleščini, sta mi dejala, da tudi onadva znata nekaj besed in lahko z njima govorim angleško. Dejala sta, da jima je dolgčas, ker imata počitnice in nimata kaj početi. »Pomijta posodo, fanta ...« Odvrnila sta, da je to opravilo za dekleta, a ker sem ju prosila jaz, bosta pomagala. Delo je bilo prej opravljeno, pa še zabavali smo se.

Popoldan smo odšli k Olgini mami. Tudi pri njej je veliko otrok, med njimi 19-letno dekle, ki je dojila svojo drugo punčko. Sedeli smo na tleh, peli pesmi in se veliko smejali. Skupaj s celo družino smo obiskali tudi ostale punce, ki živijo v Xai-Xaiju, a so nastanjene v internatu v Namaachi.

Zvečer je sledilo ponovno umivanje. Spet sem bila v dvomih. Ampak sem se! Kar bo, pa bo. Če je Olga tako prijazna, da je spet šla do vodnjaka in segrela vodo le za naju, ne smem zlivati vode po tleh. Preživela sem in se tudi bolje počutila. ☺ Ker je bilo kosilo tako obilno, smo nekako preskočili večerjo in v hiši babice Marie spili le zeliščni čaj. Ko bi videli Marijine oči. Okoli nje je sedelo šest mladih fantov, starih med 10 in 22 let. Vsi so bili njeni sorodniki, za katere je skrbela med počitnicami. Videlo se je, kako ponosna je nanje in da jih ima zelo rada, saj je vsak dobil priložnost, da je spregovoril.

☞ Mislim, da pridem še nazaj ...

Sobota, 14. julij 2012

Še eno noč sem prespala v njihovi hiši, navsezgodaj zjutraj pa sva se z Andreo odpravili nazaj v Maputo in nato v Namaacho. Tako se je končala moja prva prava afriška izkušnja, ki me kar precej zaposluje s tem, da razmišljam o sebi, svoji navadah, o nas, naših navadah, predvsem pa o svoji razvajanosti. Tu nimajo ničesar. Res so revni, a tako srečni. Ko bi znala razmišljati na tak način! Če sem imela pred odhodom v Afriko v mislih slučajno kakršno koli revolucijo, kaj vse bom tu spremenila, sem se močno, močno zmotila. Edino, kar res lahko storim, je, da delim svoj čas s temi prijaznimi ljudmi, ki sem jih in jih še spoznavam. Upam tudi, da jih moja navzočnost vsaj za malenkost razveseli in da ob meni uživajo vsaj toliko kot jaz ob njih. Hvala Suhiju, predvsem pa Andrei, da sem smela to izkusiti!

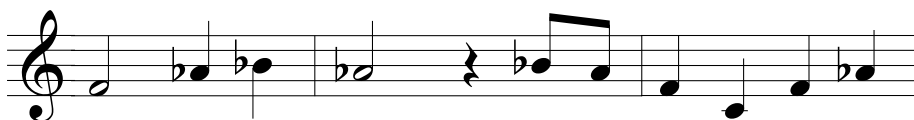

❖ Obrigado / Obrigada

1. [MOŠKI] O - bri - ga - do ma - no [IME],

2. [ŽENSKE] O - bri - ga - da ma - na [IME],

o - bri - ga - do. No fun - do de co - ra -

o - bri - ga - da. No fun - do de co - ra -

çãõ va - i mui - to gra ti - dãõ.

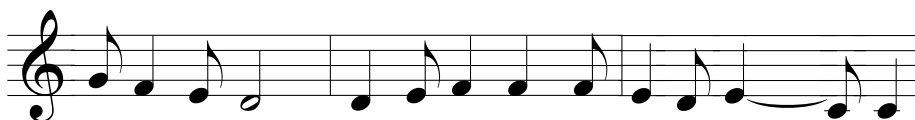
çãõ va - i mui - to gra ti - dãõ.

❖ Obrigado de coração / Obrigada de coração

1. [MOŠKI] O - bri - ga - do, o - bri - ga - do, o - bri - ga - do

2. [ŽENSKE] O - bri - ga - da, o - bri - ga - da, o - bri - ga - da

de co - ra - ção. Nos di - ze - mos mui - to obri - ga - do

de co - ra - ção. Nos di - ze - mos mui - to obri - ga - da

pe - la vos - sa de - di - ca - ção.

pe - la vos - sa de - di - ca - ção.

☞ Dežela na (raz)prodaji

Maputo je v zadnjih letih prejel na desetine milijard evrov za investicije in pomoč. A glede na stanje v zdravstvu, šolstvu in infrastrukturi ni videti, da so prispeli na pravi naslov. Ali bolje, končali so v žepih mogočnežev FRELIMA, stranke, ki je vsemogočna. Zato ni slučajno, da je najbogatejši človek v deželi prav predsednik Guebuza.

Pred kratkim se je končala kampanja, ki naj bi deželo popeljala na »pohod za po-teptani mir«. Pobudnica je bila stranka na oblasti, FRELIMO, in s tem ob podpori številnim »uradnim« organizacijam, ki jih sama podpira, skušala utišati civilno družbo, ki se počasi postavlja na noge.

Septembra bo potekal 10. kongres stranke FRELIMO, ki bo predlagala spremembo ustave in s tem še utrdila svojo premoč. Za stranko v opoziciji, RENAMO, se zdi, da se je z leti navadila na vlogo večne poraženke, čeprav je dobro zasidrana. Tretja politična moč, MDM ~ Movimento Democrático de Moçambique (Demokratsko gibanje Mozambika), se je rodila ob karizmatičnem voditelju *Davisu Simangu*, županu v *Beiri*, drugem največjem mestu. A za sedaj ne kaže znakov vidnega napredka ne po številu ne po ozemeljski širitvi razen na območju, kjer je nastala. Določeno zanimanje vzpodbuja pri izobražencih.

Izobraženci. Razen redkih izjem se vsi gibljejo izven političnih krogov, saj nočejo izgubiti svobode in vsakdanjega kruha. Deželo so prepustili rokam zgolj politikov in kariernih administrativnih delavcev, ki bolj skrbijo za svoje zadeve kot za dobrobit prebivalcev. Toda prav med izobraženci je slutiti nova združenja in skupine, ki se dejavno zanimajo za razna področja: javno dobro, pravičnost, dobro vladanje, okolje, voda, zemlja, naravni viri, opustošenje gozdov, obnovljivi viri energije ...

Dežela dveh hitrosti

Ni dvoma, da sta 20 let miru in stabilna vlada Mozambičane popeljala iz tragedij civilne vojne v obnovo, ki je obrodila sadove in ljudem vrnila zaupanje: ceste, mostovi, železnice, izboljšane komunikacije, širjenje osnovnih služb. Sektor vzgoje se povečuje, čeprav ne dosega povpraševanja. Zdravstvo se razvija z velikim pomanj-

kanjem osebja, predvsem zdravnikov, pa tudi zdravil, saj se oskrba iz Evrope počasi izčrpuje.

Dve desetletji so donatorske države, Svetovni denarni sklad, banke in podjetja mozambiškemu sistemu vbrizgavali desetine milijard evrov donacij, investicij in posojil. Vprašanje pa je, kam se je ves ta denar stekel, razen da je napajal državni aparat.

38 % prebivalstva, ki živi v mestih, ima večje možnosti za zaposlitev, redne dohodke (čeprav so plače zelo nizke) ter boljši dostop do šolskih in zdravstvenih uslug. Na podeželju pa se je razvoj nekako ustavil, razen vsemogočnih mobilnih aparatov, skoraj vedno brez kredita in signala. Družinsko kmetijstvo ni deležno nikakršne pomoči, čeprav je to ekonomska osnova celotne države. Daleč od mestnih središč je komunikacija težka, ceste izkazujejo zapuščenost, šolske in zdravstvene strukture so nezadostne in izključno v rokah učiteljev in zdravnikov, ki jih uporabljajo za svoja bivališča. Ljudje se čutijo pozabljeni od oblasti, ki le vleče visoke davke in se za ljudstvo zanima le ob volilnih kampanjah.

Dvojna hitrost se vidi tudi v porabi. Za maloštevilne dobrostoječe obstajajo trgovski centri, butiki, specialne trgovine z uvoženim blagom. Četrtna trgovina in neformalna trgovina z mozambiškim blagom slabše kvalitete ali s pretečenim rokom pa služijo za večino prebivalstva.

Vlada se je lotila kampanje proti revščini, ki naj bi vrhunec dosegla leta 2015, skladno z milenijskimi cilji. A taki in podobni govori in parole ne prepričajo nikogar. Pisatelj **Mia Couto** pravi: »Največja revščina Mozambika je nesposobnost začeti reformacijski pogovor, prenovo. Ta boj proti revščini je neki ubogi, ponavljajoči se govor, ki temelji na stereotipih in populističnih frazah. Ne dotika se stvarnosti in ne preide k bistvu problemov.«

Stranka, ki je (p)ostala partija

Izjemna moč FRELIMA onemogoča vsako možnost za drugačno miselnost. Običajna pot moči se je začela z imenovanji politikov na čelo ekonomije in financ. Zato navzkrižje interesov ne obstaja. Šefi bank, telefonskih in prevoznih družb. Posredujejo pri koncesijah za zemljo in rudnike. Sedijo v administrativnih svetih, svetih informacijskih družb, agencij in različnih ustanov.

Vodja vseh je predsednik **Armando Guebuza**, najbogatejši človek v deželi. Ministri in parlamentarci mu sledijo: pomembno je, da so člani stranke na oblasti. Katoliški škofje so to stanje opisali kot **partitokracijo**: vse se mora vrteti okoli stranke. Dovolj je FRELIMOVA izkaznica, pa se dobi delo v upravi, šolstvu, pokojnina ali za odprtje in zakup gospodarske dejavnosti.

Ustava po mirovnem sporazumu iz leta 1992 omogoča demokratični večstrankarski sistem. A v državo se je priplazil **monopartitizem** (FRELIMO ima v parlamentu več kot 70 % in vodi v vseh pokrajinah z izjemo **Beire** in **Quelimane**, ki je v rokah MDM), ki zatira opozicijo in volivcem onemogoča glasovanje proti. Parlament večinoma le potrjuje predsednikove zakone. Sodišča so suženj politične moči.

»Eldorado« Mozambik

Dve mesti v Mozambiku dobesedno vreta. Eno je **Tete**, pomembno cestno vozlišče med Zimbabvejem, Zambijo in Malavijem, premogovniško središče še iz kolonialnih časov in z največjimi ocenjenimi nahajališči na svetu. Tu se kopičijo največje rudarske družbe (Rio Tinto, Vale, Jindal-India) in zanimanje energetsko najbolj porabnih držav (Brazilija, Kitajska, Indija, Japonska, Vietnam, Malezija, Južnoafriška republika ...). Drugo mesto je **Nacala**, ob obali Indijskega oceana, z enim najglobljih naravnih pristanišč vzhodne Afrike. Ti mesti doživljata izreden gospodarski razcvet in največjo

rast prebivalstva v celotni Afriki. Dejstvo, da so rudniki od pristanišča oddaljeni 1.000 km, ne ovira družb, ki že gradijo železniško povezavo (čez Malavi).

Ogromna nahajališča premoga v pokrajini **Tete** so pritegnila vlaganja in vplivne družbe. Med 2009 in 2011 so izdali 112 rudniških koncesij tujim družbam; investicije med 2005 in 2011 so dosegle 20 milijard evrov. Vlada je trenutno ustavila podeljevanje novih koncesij, da bi odprla možnost domačim družbam.

Ne gre le za premog. V izobilju je tudi zlata, urana, grafita, tantala, dragih kamnov. V vsem tem kolesju koncesij kraljuje korupcija v slamnatih mešanih podjetjih. Vse je potrjeno iz Maputa, pod budnim očesom FRELIMA.

Tudi kmetijske koncesije sledijo istemu vzorcu stranke. Od 2004 do 2009 je bilo danih v koncesijo 2,5 milijona hektarjev rodovitne zemlje. Pretekla leta so za 50 let po smešni ceni odstopili 60.000 km² kmetijskih zemljišč brazilskim »kolonom« v pokrajinah **Nampula**, **Niassa** e **Zambezia**, kjer gojijo sojo za samo kitajski trg; 40.000 hektarjev vietnamskim družbam in 60.000 brazilski družbi Vale v pokrajini **Nampula**. Gozdovi so dota kitajskim družbam: masovni izvoz lesa velja za plačilo velikih projektov, ki jih Kitajska gradi za vlado (nacionalni stadion, letališče v Maputu, ceste, javne zgradbe).

Deželo dobesedno razgrabljajo, kar za večino kmečkega prebivalstva pomeni preselitev s podeželja in obubožanje. Na meji s Tanzanijo, ob izlivu reke **Rovuma** in na področjih obale so se usidrale naftne družbe s svojo industrijo: portugalska Galp, ameriška Andarko, italijanska Eni. Slednja je pred kratkim odkrila velikanske količine zemeljskega plina. Plin s plinskih polj **Temane** in **Pande** v pokrajini **Inhambane** se v celoti steka v Južnoafriško republiko. Plinovod sicer vodi v Maputo, kjer je rafinerija, a tu ne ostane niti kubični meter plina.

In kaj iz tega »Eldorada« dobi država? Poročilo z letošnjega 9. januarja zaključuje: po podatkih Vrhovne administrativne uprave so v letu 2011 megaproizvodi prinesli samo 1 % v državno blagajno. Vlada »Eldorada«, ki je za velikanske multinacionalke postala prava davčna oaza, vsako leto pripravlja seznam potreb za države donatorke. A slednje so začele vihati nos ob spoznanju, s kakšnimi dobrotami je Bog obdaril Mozambik.

Trije »časi« lokalne Cerkve

V dvajsetih letih po mirovnem sporazumu (1992) je Katoliška cerkev na pobude škofov in mozambiških krščanskih skupnosti preživljala različna obdobja.

Prvo obdobje navdušenja zaradi novega miru in možnosti delovanja, opravljanja bogoslužij, poučevanja je spodbudilo množično vračanje ljudi h krščanstvu. Skupnosti so se množile, obnavljali so se bogoslužni prostori, cerkvene in šolske ustanove, ki jih je država vrnila v denacionalizaciji. Največja napaka pa je bila storjena, da je Cerkev klonila v skušnjavi oblasti in imetja, zgubila pa preroško moč, ki jo je omogočala pridobljena svoboda.

Drugo obdobje zaznamuje prihod novih misijonarskih moči, predvsem iz Latinske Amerike. Neizkušенost, slaba inkulturacija in nepoznavanje korenin mozambiške cerkve niso obrodili pastoralnih sadov sicer navdušenih misijonarjev.

V zadnjem obdobju se osredotoča na vzgojo škofijskih duhovnikov (v stalnem naraščanju) in poglobitev katoliške zavesti. Za redovne ustanove je značilno »nabiranje poklicev«, a obenem velika nevarnost slabe in plitve formacije, ki ni utelešena in daleč od poslanstva, pač pa izpostavlja le svoje kandidate in ustanove same.

Dandanes se vendarle poudarja preroškost in evangelijska pristnost tako lokalne cerkve kot redovnih ustanov. Nevarnost poslanstva je zapadanje zgolj v upravljanje župnij in spregled novih »areopagov«, kjer bi lahko oznanjali evangelij.

Novi pastoralni načrt mozambiške škofovske konference (CEM) hoče zapolniti te luknje in dati poudarek prisotnosti Cerkve v družbi v vlogi prekvašenja. Po besedah mons. **Lucia Andrica Muandule**, škofa v **Xai-Xaiju**, je namen Načrta, »da pomaga jamčiti našo udeležbo v velikih izzivih cerkve v Afriki, ki je utelešena v dejanski družbeni stvarnosti našega ljudstva«.

Načrt obravnava tri temeljna področja: nove »areopage«, ki jih danes ponuja dežela v političnih, ekonomskih, družbenih, delovnih okoljih; družina, ki je v težavah in popolnoma nezaščiten zaradi nedelovanja državnih ustanov; oblikovanje pastoralnih sodelavcev za boljšo kvalifikacijo in odprtost izzivom, ki jih predstavlja evangelizacija.

Povzeto po: Giacomo Palagi, *Un paese in (s)vendita*, v: *Nigrizia*, mensile dell'Africa e del mondo nero, 130(2012)7-8, 16-19.

☞ **Kako se je rodila *Pax Romana***

V 26 mesecih pogajanj med RENAMOM in FRELIMOM je odločilno vlogo odigrala *Skupnost sv. Egidija*. Dogodkov tistih mesecev se spominja eden glavnih predstavnikov v postopku.

4. oktobra 1992 je bila nedelja. Izraelsko letalo je strmoglavilo na Nizozemskem, blizu Amsterdama. Italijanski predsednik je bil **Oscar Luigi Scalfaro**, minister za zunanje zadeve pa **Emilio Colombo**. Zdi se drugi svet. Zjutraj je bil, nenavadno, sedež Skupnosti odprt. Mnogi smo vstopili za dokončni podpis Splošne mirovne pogodbe v Mozambiku.

Izjemno jutro. Podpis je bil načrtovan za 1. oktober. V Rim so prišli mnogi predsedniki in ministri za zunanje zadeve afriških držav, od **Pika Bothe** (tedanji minister za zunanje zadeve Južnoafriške republike) do **Roberta Mugabeja** (zimbabvejski predsednik), skupaj z delegacijama RENAM in FRELIMA, ki sta ju vodila **Raul Domingos** in **Armando Guebuza**. Prisoten je bil tudi **Afonso Dhlakama** (šef RENAMA) in **Joaquim Chissano** (mozambiški predsednik in šef FRELIMA). Med nerešenimi problemi po 26 mesecih pogajanj na 11 sejah je bil še eden, temeljni. Kdo bo nadziral prehodno območje do prvih demokratičnih in vsesplošnih volitev? Pod čigavo oblastjo bo? Kako zagotoviti gverilcem, da se bo prekinitev ognja spoštovala? In kako zagotoviti vladi, da območja pod gverilskim nadzorom niso potrditev razdelitve narodne enotnosti in zmanjšanje pristojnosti oblasti? Tri dni so mediatorji neprenehoma vodili pogovore, tako v Rimu kot z mednarodnimi predstavniki. **Andrea Riccardi**, **Mario Raffaelli** (predstavnik italijanske vlade), don **Matteo Zuppi**, mons. **Jaime Gonçalves**, tedaj nadškof v **Beiri**. Drugi so bili v ozadju, tkali stike med pogajanci in tujino, svetom (italijanska javnost veliko manj), ki je čakal, ali gre za pravi mir ali le za sanje. Tudi Mozambik, kjer se je nadaljevalo trpljenje, umiranje, upanje.

Končno je bilo 3. oktobra sprejeto soglasje zadnjega sporazuma pred podpisom Splošne mirovne pogodbe. Ta je bila podpisana naslednje jutro: ozemeljska oblast je v celoti ostala pod mozambiško vlado; upravljanje posameznih področij je bilo od vlade zaupano upraviteljem, tako Ranamovim kot vladnim.

Zvečer je v baziliki Svete Marije v Trastevere, po koncu molitve s kard. **Rogerjem Etchegarayjem**, predsednikom Papeškega sveta za Pravičnost in mir, vzkliko navdušeno prepevanje. Tudi v Mozambiku je bilo konec more, ki je zahtevala milijon žrtev. Te dni sta se slišala le tišina in radio, nenehno, povsod: vsi so brezupno pričakovali veselo novico, ki je zamujala.

Začetek poti

Vse se je začelo julija 1990, po mnogih letih civilne vojne, lakote, trpljenja, beguncev, mednarodnih polomih. **Skupnost sv. Egidija** ni »izbrala« poti v mednarodno diplomacijo. Ljubila je to ljudstvo in se zavzela za mir kot edino možnost ustavitve spirale nasilja, ki je vodila do ubijanja mnogih, tudi mladih članov Skupnosti. Skušali smo blažiti težave Katoliški cerkvi in drugim vernikom ter pomagati misijonarjem, ki so delovali v deželi. Podprli smo prvo srečanje med **Janezom Pavlom II.** in predsednikom **Samorom Machelom**, ki se je vračal iz OZN ter se ustavil v Rimu. Opravili smo »izpit« pri mozambiški vladi, ko smo objavili načrt redne pomoči za ljudstvo preko mozambiške Karitas in lokalnih kristjanov ter začeli z osebnimi krediti za prebivalstvo.

Pax Romana – kot je mirovni sporazum imenoval **Le Monde** – ni bila sprejeta za mizo. Leta smo poslušali, da je »z vojno vse zgubljeno«, in da je vojna »mati vseh revščin«. Iskali smo možnosti za začetek pogajanj z nekaterimi predstavniki mozambiške vlade, ko sta se obe strani še obtoževali za »bandite« in »morilce«. Vzpostavili smo odnose z voditelji izjemne gverile, ki je imela malo mednarodnih povezav (in zato tudi malo orožja za mednarodni pritisk).

Od prvega srečanja pri sv. Egidiju, ko sta strani sprejeli predlog pogajanj, ki ga je podal **Andrea Riccardi** (»pustite to, kar razdvaja, in začnite s tem, kar povezuje«), pa do podpisa sporazuma, kjer sta strani priznali, da sta sicer v konfliktu, a vendarle »bratje v skupni mozambiški družini« ter javno razglasili začetek pogajanj za mir, smo bili posredniki.

Tudi od avgusta 1992, v drugem krogu pogajanj, ko se strani nista mogli sporazumeti o izbiri ene ali več vlad v vlogi mediatorjev, so nas uradno prosili, da se postavimo v to vlogo. »Metoda sv. Egidija« se je rasla postopno, iz praktične in zgodovinske nujnosti. Ustvarila se je mešanica poznanj težav s tega področja in

verodostojnost, ki jo lahko ima le ustanova, ki si prizadeva za spravo. Pomanjkljivosti (*Skupnost sv. Egidija* ni ne država ne vlada z ekonomsko močjo) so se spremenile v moč, prilagodljivost, sposobnost združevanja različnih dejavnikov (družbeni in politični, verska in etnična kompleksnost, poznavanje zgodovinskih dejstev). Vzpostavljena je bila sinergija z vsemi vpletenimi in zanimajočimi se vladami (vendar z jasno razmejitvijo vlog), pozorni smo bili na človeški dejavnik, ki ga nismo potisnili v drugi plan. Umetnost sobivanja v prijateljstvu, sposobnost razvozlanja različnega jezika ... Prišli smo do skupnega jezika, ki je od demoniziranja nasprotnika privedel do političnega pogovora in namesto srečanja z orožjem ponudil rešitev za podajanje različnih pogledov.

Ni bilo lahko. 26 mesecev pogajanj je bilo dolgih, čeprav se je v začetku zdelo, da se bo v nekaj mesecih rešilo vse. A potrebno je bilo ustvariti miselnost za mir, zaupanje, ki ga ni bilo. Gverilca je bilo potrebno preoblikovati v političnega človeka. Reševali smo probleme z orožjem, skrbelo nas je za varnost. Še vedno so se nadaljevali poboji in uboji. Ljudje so bili negotovi, enako misijonarji, sicer blizu trpečemu prebivalstvu, a nepotrpežljivi.

Zakaj taka počasnost? Čudno, a ta počasnost je ena od skrivnosti za uspeh miru in za njegovo trajanje: minilo je 20 let. Pogajanja za Mozambik so bila ključ uspeha: samo pogajanja in pozornost na podrobnosti. To se je izkazalo za potrebno leta kasneje, za končanje vojne v Ruandi, za pogajanja za mir v Burundiju, kjer je *Skupnost sv. Egidija* pomagala prekiniti ogenj, pri razorožitvi, zagotovitvi varnosti za vse in ohranitvi spomina na genocid.

Metoda pogajanj je pravzaprav »šola demokracije« za obe strani: jezik, pravila, vzvodi, miselnost. Rezultat, ki bo še kako potreben za prihodnjih 20 let.

Povzeto po: Mario Marazziti, *Come nacque la Pax Romana, Nigritia*, v: *Nigritia, mensile dell'Africa e del mondo nero*, 130(2012)7-8, 20–21.

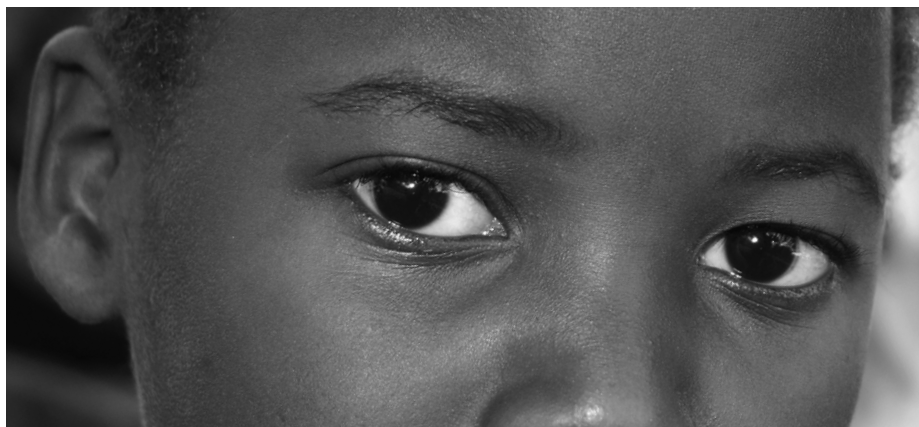
*** ZAMENJAVA POLOV: KJE SO MISIJONI?**

SILVIO ROGGIA, SALEZIJSKI MISIJONAR V GANI

Afrika moli za Zahod: prihaja do položaja, ko se magnetna pola menjata. A to se lahko zgodi tudi naravi (potrebno je sicer nekaj milijonov let, da Zemlja zamenja magnetna pola s severa na jug in obratno ... a zna se zgoditi).

Naj živi Yutong! Udobno sem nameščen na sedežu 28 v avtobusu *made in China*, ki se je iz Sunyanija odpravil proti Akri, kamor bomo prispeli okoli 3.30 jutri zjutraj. Včeraj zjutraj sem vas imel v mislih pri molitvah vernikov. Nicholas je molil za Zahod. Pa ne za tistega, divjega, s kavbojci in Indijanci. Kratka beseda označuje zahodni svet (z Evropo in ZDA na čelu). Ni bilo prvič, ko se je molitev za zahodni svet pojavila v mislih in ustnicah naših otrok. Molijo, saj vedo za krizo, ki jo prikazuje CNN. Molijo za reveže v Evropi, še bolj pa za revno Evropo in Ameriko ob znakih hude moralne in duhovne krize.

Sočutna molitev za Evropo v srcu Afrike. Ne moremo neopaženo mimo tega. Nekaj se globoko spreminja. Nas, bledoličnike, so mediji leta vzgajali, naj s sočutjem gledamo na Afriko, ne vedno v evangelijskem smislu zastonske ljubezni. Na daljavo smo navajeni spremljati izračune BDP, stanje pitne vode, število zdravnikov na prebivalca ... Navadili smo se na ponavljajočo se revščino in težka stanja, začudimo se le še, če številka poskoči, ob izredno tragični nesreči, ki udari iz redne lakote, vojne, pandemije HIV.

Afrika je »vroč kostanj« v svetovnem gospodarstvu, ki se divje dviguje v raznih državah. Na primer v Angoli. V svojo nekdanjo kolonijo se za iskanjem dela odvija pravi eksodus Portugalcev. Izseljevanje v drugo smer torej, z vso hitrostjo, da ne bi bilo prepozno, saj je v Angoli že množica Kitajcev, ki so presegli milijon. Ne mine mesec, da ne bi španski tovarnarji potrkali na vrata misijonarjev v Gani, s prošnjo za pomoč in nasvete pri iskanju možnosti za nova vlaganja, saj njihov domači trg miruje.

Da ne govorimo o Kitajski in Indiji: na primer Yutong, po katerem potujem. 95 % vseh avtobusov v Gani je uvoženih s Kitajske. So novi. Boljši kot prejšnji rabljeni, uvoženi iz Evrope. A gospodarstvo ni edini termometer, ki spontano meri krizo na eni in rast na drugi strani.

Benedikt XVI. je v svoji poslanici, ki jo je objavil lanskega novembra, ko je prišel v Cotonou, spregovoril o Afriki kot duhovnih pljučih Cerkve in sveta. Ko udarjam po tipkovnici prenosnika ob vožnji na lepem Yutongu, se je oglasil neki mladenič in vabil potnike k molitvi s prebiranjem Svetega pisma v lokalnem jeziku, *twi*. To ni nič nenavadnega. Na katerem koli prevoznem sredstvu, kjerkoli v Zahodni Afriki je molitev ob potovanju nekaj najbolj običajnega in logičnega, kar se lahko zgodi. Vsi verjamejo v Boga in to tudi vidno izražajo, medijsko, s pesmimi, ploskanjem, plesom ... Si predstavljate, da bi si kdo drznil storiti kaj podobnega na avtobusu, ki povezuje Torino in Malpenso (zadnji javni prevoz, ki sem ga uporabil v Italiji)?

Katera je torej misijonska dežela? Tu je deviški gozd, ki se blešči v vseh barvah, s stotinami raznih krščanskih ločin, a verovati je nekaj tako otipljivega, da se temu ni mogoče izogniti. Kaj reči za zahodni svet, sploh Evropo? Ali je prav, da Nicholas moli za evangelizacijo Evrope?

Pustimo starinarnico TV-novic – v primeru Afrike so ostali zadaj, vezani na stereotipe, ki so jih ostali že zdavnaj presegli – in spoznajmo neposredne dogodke, ki se odvijajo v odnosih s kakšnim »črnskim« prijateljem. Gledanje v barvah je bil glede na »črno-belo« velik napredek v 60. letih prejšnjega stoletja. Neposredno opazovanje je veliko bolj privlačno kot prehod gledanja iz digitalnega na tridimenzionalni TV, postavljenega med štiri stene. Najboljši pa je skok v globino prijateljevega srca, boljši kot pa spremljanje povprečnosti v slepih ulicah globalne vasi. Oči afriškega prijatelja so najboljše okno za soočenje s samim seboj. Moj mi pravi, da smo prišli. Čas je za izkrcanje. Počasi se dani. Dobro jutro!

Povzeto po: Dall'Africa giovane alla vecchia Europa, v: Bollettino Salesiano, agosto 2012, 14–15.

MOZAMBIK

MOÇAMBIQUE

2012

Vse zmorem v njem,
ki mi daje moč.
Posso todas as
coisas naquele que
me fortalece. Flp 4,13

Kapljica misijonskega prostovoljstva v drobcih
Mozambika ~ BESEDILA IN FOTOGRAFIJE Marko
Suhoveršnik in Maja Žibert ~ PREVODI IN PRIREDBE
Marko Suhoveršnik ~ LEKTORIRANJE Karmen Jenič
ZALOŽIL Zavod Marianum Veržej, oktober
2012 ~ TISK Salve d.o.o. Ljubljana ~ 200 izvodov

